

dr Radosław Kamiński
Instytut Nauk Społeczno-Humanistycznych
Wydział Finansów i Zarządzania
Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu
ul. Fabryczna 29-31, 53-609 Wrocław

AUTOREFERAT

sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, zawierający informacje na temat uzyskanych stopni naukowych i przebiegu dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych i charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki*, (Dz.U. 2017 poz. 1789).

Autoreferat opracowany został, wraz z załącznikami, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. *w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora*, (Dz.U. 2018 poz. 261), w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, (Dz.U. 2018 poz. 1669 z późn. zm.),

1. IMIĘ I NAZWISKO

Radosław Kamiński

2. POSIADANE DYPLOMY I STOPNIE NAUKOWE – Z PODANIEM NAZWY, MIEJSCA I ROKU UZYSKANIA ORAZ TYTUŁU ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

- a. 2008 r. – dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce nadany uchwałą Rady Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Samorząd terytorialny jako forma decentralizacji administracji publicznej w Polsce. Historyczne tło, polityczne przetargi, efekty*, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Ludwika Habudy (recenzenci: dr hab. Alfred Lutrzykowski, prof. UMK i prof. dr hab. Andrzej Antoszewski).
- b. 1998 r. – dyplom magistra politologii, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Nauk Społecznych; praca magisterska pt. *Rząd w systemie parlamentarno-gabinetowym. Gry polityczne na polskiej scenie parlamentarnej po 1989 roku*, napisana w Instytucie Politologii pod kierunkiem prof. dra hab. Andrzeja Antoszewskiego (recenzent: dr Wiesława Jednaka),

Kamiński

3. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH NA PODSTAWIE UMOWY O PRACĘ

- a. od 01.10.2015 r. – nadal: Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu, Wydział Finansów i Zarządzania, Instytut Nauk Społeczno-Humanistycznych
- od 01.10.2015 r. – nadal, na stanowisku: adiunkt (badawczo-naukowy)
 - od 01.10.2018 r. – nadal, Dziekan Wydziału Finansów i Zarządzania
 - od 01.10.2017 r. – nadal, Zastępca Dyrektora Instytutu Nauk Społeczno-Humanistycznych
 - od 01.10.2015 r. – 30.09.2018r., Menedżer kierunku: Prawo w biznesie
 - od 01.10.2016 r. – 30.09.2018r., Menedżer kierunku: Prawo
 - od 01.10.2015 r. – 30.09.2018r., Kierownik zespołu dydaktycznego prawa
- b. od 01.09.2009 r. – 30.09.2018 r.: Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Wydział Humanistyczny, Katedra Procesów Społecznych
- od 01.10.2009 r. – 30.09.2018r., na stanowisku: adiunkt
 - od 15.10.2012 r. – 30.06.2015r., Prodziekan kierunku politologia
 - od 01.10.2012 r. – 30.09.2015r., członek Wydziałowej Komisji ds. Weryfikacji Efektów Kształcenia
- c. od 01.10.2010 r. – 04.12.2013 r.: Grudziądzka Szkoła Wyższa w Grudziądzu,
- od 01.10.2010 r. – 04.12.2013 r., na stanowisku: adiunkt

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO ZGODNIE Z ART. 16 UST. 2 PKT 1 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (Dz.U. 2017 poz. 1789)

- a. Tytuł osiągnięcia naukowego

Monografia:

Zarząd komisaryczny jako instrument nadzoru nad samorządem terytorialnym w Polsce. Studium politologiczno-prawne

- b. Autor, tytuł, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy

Radosław Kamiński,

Zarząd komisaryczny jako instrument nadzoru nad samorządem terytorialnym w Polsce. Studium politologiczno-prawne,

Kraków 2019, Mentoris C.E-L., s. 380.; ISBN: 978-83-941800-4-1

Recenzenci wydawniczy:

— *Prof. dr hab. Andrzej Antoszewski*

— *Prof. dr hab. Ludwik Habuda*

- c. Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Jednym z zasadniczych celów, jakie postawiłem sobie przed napisaniem monografii, było ujęcie przedmiotowej problematyki w możliwie jak najszerszy sposób oraz w wielowymiarowym kontekście. W trakcie prowadzonych badań i opracowania ostatecznej wersji pracy za istotne uznałem ujęcie tematu wprost w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Samorząd terytorialny to przecież z jednej strony element zdecentralizowanej administracji publicznej, z drugiej natomiast to władza publiczna, relacje i uwarunkowania polityczne, to lokalna i regionalna wspólnotowość i – zdaniem niektórych badaczy – „kwintesencja” demokracji.

Problematyką samorządu terytorialnego zainteresowałem się bezpośrednio po ukończeniu studiów magisterskich. Moje zainteresowania ewoluowały w tym kierunku m.in. ze względu na fakt, że do egzaminu magisterskiego przystępowałem w czasie, gdy toczyła się w Polsce szeroka, parlamentarna i pozaparlamentarna dyskusja nad przeprowadzaną w owym okresie reformą administracyjną przez rząd Jerzego Buzka. O słuszności wyboru tego nurtu badawczego jako głównego kierunku moich naukowych poszukiwań przesądziły rozmowy z prof. dr. hab. Andrzejem Antoszewskim oraz prof. dr. hab. Ludwikiem Habudą, a z czasem również nawiązane kontakty na gruncie pracy korporacyjnej z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Z kolei z uwagi na pełnione obowiązki zawodowe związane z pracą na stanowiskach kierowniczych i menadżerskich, już bezpośrednio po uzyskaniu stopnia doktora, moje zainteresowania badawcze zaczęły wyraźnie ewoluować w stronę funkcji nadzorczych i zarządczych, a także racjonalizacji działania podmiotów w strukturach organizacyjnych. Z dzisiejszej perspektywy mogę stwierdzić, że punktem zwrotnym w moich naukowo-badawczych poszukiwaniach było ustanowienie w 2012 r. przez Prezesa Rady Ministrów zarządu komisarycznego w Gminie Pątnów, w województwie łódzkim, bliskim mi wówczas m.in. ze względu na pracę naukową-dydaktyczną w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. Analiza tego przypadku przesądziła ostatecznie o podjęciu przeze mnie badań związanych ze sprawowaniem nadzoru nad samorządem terytorialnym na gruncie nauk o polityce, a przedkładana monografia wprost koresponduje z podstawowym obszarem moich zainteresowań.

Samorząd terytorialny stanowi przedmiot rozmaitych opracowań, podejmowanych przez badaczy różnych dyscyplin naukowych z obszaru nauk społecznych. Zazwyczaj problematyka ta umieszczana jest w subdyscyplinie *system polityczny RP* i jest często podejmowana. Sama instytucja nadzoru stanowi jednak zdecydowanie mniejsze zainteresowanie współczesnych badaczy. Jeśli weźmiemy pod uwagę środek nadzorczy, o którym mowa w art. 97 ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. 2018 poz. 994 z późn. zm.), art. 84 ustawy o samorządzie powiatowym (Dz.U. 2018 poz. 995 z późn. zm.) i art. 85 ustawy o samorządzie województwa

(Dz.U. 2018 poz. 913 z późn. zm.), to nie znajduje się on w sferze zainteresowań politologów. W zasadzie można stwierdzić, że pozostaje on wyłącznie podejmowany przez badaczy z obszaru nauk prawnych, które zwykle nie uwzględniają żadnych kategorii politologicznych. Może to budzić spore zaskoczenie, ponieważ samorząd terytorialny to przecież władza publiczna, władza sprawowana przez organy poszczególnych jednostek na rzecz i w imieniu mieszkańców. To – zdaniem wielu badaczy, polityków i instytucji Unii Europejskiej – jedna z najdoskonalszych form obywatelskiej partycypacji. A przecież władcza ingerencja organów nadzoru stanowi wprost – często ze względu na uwarunkowania polityczne – ingerencję w funkcjonowanie elementu demokratycznego państwa prawnego. Dlatego też powyższe wnioski oraz własna konstatacja zainspirowały mnie do ujęcia problematyki nadzoru nad samorządem terytorialnym na gruncie nauki o polityce i administracji.

Podejmując się dokonania analizy przedmiotowego zagadnienia, miałem na uwadze przede wszystkim fakt, że od politologii oczekuje się m.in. refleksyjnego, interdyscyplinarnego i wielowymiarowego spojrzenia, które powinno uwzględniać jej trzy podstawowe funkcje: deskryptywną, wyjaśniającą i prognostyczną (A. Antoszewski). Nowoczesna politologia wyraźnie wskazuje na ważkość czy wręcz konieczność wykorzystania modeli i koncepcji teoretycznych, bazujących na badaniach empirycznych, które mogą mieć zastosowanie w praktycznym rozwiązaniu problemów politycznych. W ograniczonym bowiem zakresie dopuszcza się w politologii możliwość zastosowania technik eksperymentalnych.

Prace nad monografią – poza podjęciem czynności związanych z uzyskaniem materiałów źródłowych – poprzedziły szeroko zakrojone badania literaturowe o charakterze interdyscyplinarnym, ze szczególnym uwzględnieniem instytucji politycznych oraz w mniejszym stopniu partii, grup oraz opinii publicznej i marketingu politycznego. Szeroki zakres tematyczny opracowania wymusił również podjęcie przeze mnie daleko posuniętych studiów w obrębie nauk prawnych, przede wszystkim z zakresu prawa administracyjnego (ustrojowego i procesowego) oraz w dyscyplinie ekonomia i finanse, w części bezpośrednio dotyczącej gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego. Okazały się one absolutnie niezbędne i konieczne dla zrozumienia zmian zachodzących w samorządzie terytorialnym (przede wszystkim na poziomie gminy), wyznaczenia ram i zakresu badań.

Co ostatecznie przesądziło o temacie przedstawianego osiągnięcia i stanowiło dla mnie punkt wyjścia? W płaszczyźnie teoretycznej przede wszystkim wspomniany wcześniej brak w literaturze przedmiotu poświęconych mu opracowań na gruncie politologii. Stosowne wydaje się w tym miejscu postawienie pytania: dlaczego? Oczywiście trudno o jednoznaczną odpowiedź. Wydaje się, że głównym powodem jest marginalizacja problematyki samorządu terytorialnego. Nie prezentuje się go bowiem jako na tyle istotnego, aby istniała konieczność prowadzenia

szerszych i bardziej pogłębionych studiów politologicznych dotyczących jego ustroju i funkcji. Z drugiej strony pamiętać należy, że powszechne jest przekonanie o tym, iż jedynym dopuszczalnym kryterium nadzoru nad samorządem terytorialnym jest legalność. Takie brzmienie przepisów dotyczących nadzoru na tyle przytłacza nieefektywność Konstytucji i trzech ustaw, że maskuje ich wykroczenie poza legalność. Jest to o tyle łatwiejsze, że inne przypadki nieefektywności mają swoje źródło w niewypełnianiu przez odpowiednie organy ustawowo nałożonych na nie kompetencji. Dotyczy to m.in. przypadków takich, jak np. niewybranie zarządu przez organ stanowiący samorządu powiatowego i województwa.

Wyszedłem z założenia, że przedmiotowe zagadnienie trudno jest podjąć bez ujęcia go w szerszym kontekście nadzoru w samorządzie terytorialnym, uwzględniającym zasady: samodzielności, decentralizacji (vs centralizacji), czy subsydiarności, regulowanych nie tylko przez normy polskiego prawa, ale także Europejską Kartę Samorządu Lokalnego. Przeprowadzona kwerenda opracowania utwierdziła mnie w przekonaniu, iż nie jest dostępne we współczesnej literaturze przedmiotu opracowanie, w którym podjęto by próbę przeprowadzenia szczegółowej analizy realnie występujących poszczególnych przypadków zastosowania określonych środków nadzorczych. Tym samym, analiza – którą uznałem za jeden z głównych celów – obejmuje polityczny, prawny, finansowy oraz społeczny aspekt nadzoru sprawowanego nad samorządem terytorialnym przez konstytucyjnie uprawnione organy. Chciałbym podkreślić, że w kręgu mojego zainteresowania badawczego pozostaje zarówno teoria, jak i empiria. Przeprowadzona analiza obejmuje szeroki aspekt działalności nadzorczej, ale o ostatecznym kształcie sposobu prowadzenia badań przesądził przypadek gminy Ostrowice w województwie zachodniopomorskim, której sytuacja finansowo-prawna skłoniła ustawodawcę do podjęcia bardzo szczególnego, bezprecedensowego działania, w wyniku którego gmina ta została zlikwidowana.

Podjmując się badań, założyłem takie ich przeprowadzenie, aby poczynione ustalenia mogły przyczynić się w jakikolwiek sposób do podjęcia ustrojowych zmian, w wyniku których jednostki nadzorowane będą ostrzegane, a organy nadzorujące pobudzane do wcześniejszego korzystania z posiadanych narzędzi nadzoru nad samorządem terytorialnym oraz do przeciwdziałania występowaniu zjawisk niepożądanych, wyłączając przy tym czynnik polityczny, który czasem okazuje się mieć ostateczne znaczenie. Największą wagę przywiązuję do czystego naukowego poznania i odpowiedzi na pytania: jak jest? i dlaczego jest, jak jest? Być może jednym z efektów podjętych badań będzie ukierunkowana, teoretyczna refleksja? Jeśli tak się stanie, uznam to za sukces i wymierny efekt moich poszukiwań.

Jak już wcześniej wspomniałem, studia literaturowe pozwoliły mi określić jednoznacznie wyznaczony obszar badawczy, ujawniając potrzebę spojrzenia na instytucję nadzoru przez pryzmat nauk o: polityce i administracji, ekonomii i finansów, prawie oraz socjologii.

Podjęte przeze mnie rozważania – w szczególności w dwóch pierwszych rozdziałach – nie budzą wątpliwości, że nadzór stanowi niezbędny element w systemowej konstrukcji administracji publicznej. Dotychczasowa liczba przypadków zastosowania omawianego instrumentu nadzoru jest niewielka. Zakres czasowy niniejszych badań ograniczony został do ostatnich dwóch dekad. Końcowe ramy czasowe określone zostały na dzień 1 stycznia 2019 r., tj. wejścia w życie dotyczącej gminy Ostrowice spec-ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów formalnie likwidującego tę jednostkę samorządu terytorialnego.

Podjęty problem badawczy jest wielowątkowy przede wszystkim ze względu na fakt, że istotnych w podjętym procesie badawczym okazało się wiele zmiennych warunkujących. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż zasadniczym celem nadzoru organów państwowych nad działalnością samorządu terytorialnego jest przeciwdziałanie niepożądanym i niezgodnym z prawem zjawiskom, które mogą mieć miejsce w odniesieniu do działalności organów tych jednostek. W tym jednak miejscu fundamentalne staje się pytanie: czy możliwe jest stworzenie takiego systemu nadzoru, który skutecznie i odpowiednio szybko przeciwdziałałby patologiom i czy może ono stanowić narzędzie prewencji? Mając na uwadze powyższe, postawiłem w przedkładanej monografii zasadnicze pytanie: Co tłumaczy taki stan funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, że aż konieczne staje się sięganie do takiego narzędzia nadzoru, jakim jest zarząd komisaryczny?

Na podłożu tego pytania, sformułowałem trzy, stanowiące poznawczy ciąg, hipotezy.

Hipoteza pierwsza: Pomimo normy ustanawiającej legalność jedynym kryterium nadzoru, w praktyce stosowane są także inne kryteria.

Hipoteza druga: Kontekst polityczny w przypadku zastosowania szczególnego środka nadzoru, jakim jest zawieszenie organów jednostki samorządu terytorialnego i ustanowienie zarządu komisarycznego, nie ma w zasadzie żadnego znaczenia, a podłoże decyzji o ustanowieniu zarządu komisarycznego pozbawione jest charakteru politycznego.

Hipoteza trzecia: Zarząd komisaryczny, jako środek nadzoru, jest instrumentem wystarczająco skutecznym w przypadkach ewidentnej zwłoki w korzystaniu z kompetencji przez organy danej samorządowej jednostki; może jednak okazać się niewystarczający w innych przypadkach, dotyczących przede wszystkim prowadzonej gospodarki finansowej.

Mając na uwadze przedstawione powyżej hipotezy, uznałem za konieczne odpowiedzieć m.in. na kilka poniższych pytań badawczych:

1. Czy zasada samodzielności – stanowiąca konstytucyjny wyznacznik funkcjonowania samorządowych jednostek – jest (może być) w jakikolwiek sposób ograniczana przez nadzór?
2. Na czym polegały problemy poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wobec których Prezes Rady Ministrów podjął działania określone w art. 97 u.s.g., art. 84 u.s.p., art. 85 u.s.w.? Jakie były finansowe, polityczne i prawne uwarunkowania podjętych rozstrzygnięć nadzorczych?
3. Jaki jest realny wpływ podjętego rozstrzygnięcia nadzorczego na działalność jednostki samorządu terytorialnego?
4. Czy powinny być określone „twarde i nieprzekraczalne warunki”, w których podjęcie czynności nadzorczych dotyczących wprowadzenia omawianego środka nadzoru przez Prezesa Rady Ministrów następuje „automatycznie”?
5. Czy konieczna jest rekonstrukcja funkcjonującego systemu nadzoru? Jeśli tak, to w jakim kierunku powinny pójść zmiany? Jak powinien wyglądać „nowy system nadzoru” nad działalnością samorządu terytorialnego?
6. Jakie znaczenie dla systemu nadzoru może mieć casus zlikwidowanej gminy Ostrowiec i czy precedens ten może mieć swoje konsekwencje, skutki i zastosowanie w przyszłości?

Dla udzielenia odpowiedzi na powyższe pytania oraz potwierdzenia hipotez, przyjęta została określona struktura pracy obejmująca m.in. analizę działalności poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, organów nadzoru, uwarunkowań, czynników wewnętrznych i zewnętrznych, dostępnej dokumentacji oraz inne „twarde” dane i fakty. W efekcie opracowanie jest szerokim studium, stanowiącym swoistą kompilację paradygmatu normatywnego, interpretatywnego, instytucjonalnego, historycznego i funkcjonalistycznego. Przyjęcie tych założeń wymusiło konieczność zastosowania przez mnie kilku metod badawczych: porównawczej, systemowej, instytucjonalno-prawnej, analizy treści oraz analizy decyzyjnej, a także konieczność wykorzystania różnych technik badawczych, jak np. analiza dokumentów, raportów, wypowiedzi, opracowywanie wskaźników (materiały teoretyczne), czy przeprowadzenie wywiadów oraz badań ilościowych i jakościowych (materiały empiryczne). W pracy dokonałem również analizy tekstów aktów prawnych i na jej tle poprowadziłem wywód w zakresie politologicznego uwarunkowania zasadności wprowadzenia zarządu komisarycznego na wybranych, konkretnych gminach. W monografii wykorzystałem zróżnicowane źródła. Odwołałem się do dorobku politologów, prawników, ekonomistów, socjologów oraz specjalistów z innych dyscyplin. Istotne okazało się wsparcie i pomoc wielu osób oraz instytucji spoza świata nauki, których spojrzenie na przedmiot sprawy okazało się po prostu bezcenne. Wymienić w tym miejscu należy władze wykonawcze jednostek samorządu terytorialnego: wójtów, burmistrzów i

członków zarządu; przedstawiciele organów stanowiących: radnych oraz przewodniczących rady. Niezwykle wartościowe okazały się przede wszystkim rozmowy, które przeprowadziłem z sekretarzami i skarbnikami poszczególnych gmin i powiatów, a także z kierownikami jednostek organizacyjnych oraz przedstawicielami jednostek pomocniczych gmin, uczestniczących lub pamiętających badane zdarzenia. Bezценne okazały się rozmowy z osobami powołanymi przez Prezesa Rady Ministrów do pełnienia funkcji komisarza rządowego. Ich wiedza i spojrzenie „z zewnątrz” pozwoliły bowiem na pełne odniesienie się do postawionych hipotez i sformułowanych pytań badawczych.

Za absolutnie konieczny element opracowania naukowego uznałem przeprowadzenie badań empirycznych, które umożliwiły dokonanie analizy politologicznej, prawnej, ekonomicznej procesu likwidacji najniższej jednostki samorządu terytorialnego, gminy Ostrowice.

Dla osiągnięcia celu badawczego uznałem za nieodzowny podział pracy na: wstęp, cztery rozdziały, w tym dwa analityczno-empiryczne oraz zakończenie.

Przyjąłem za konieczne, aby w rozdziale pierwszym podjąć rozważania teoretyczne skupione wokół kontroli i nadzoru, czyli aparatu pojęciowego funkcjonującego w systemie administracji publicznej. Założyłem, że powinien on mieć charakter wprowadzający, przybliżający aparat pojęciowy z uwzględnieniem korelacji pomiędzy samorządnością terytorialną a nadzorem organów administracji państwowej nad działalnością administracji zdecentralizowanej. W celu właściwego wprowadzenia w problematykę przedmiotu uznałem za niezbędne przedstawienie terminologii związanej z kontrolą i nadzorem w systemie administracji publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem decentralizacji, samodzielności i proporcjonalności. Wskazałem, że stanowią one podstawowy i równocześnie kluczowy element systemu administracji samorządowej oraz wyznaczają kierunki interpretacji dopuszczalności ingerencji władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej w działanie tego samorządu. Omówiłem szeroko kwestię samodzielności i nadzoru. Dowiodłem, że elementem determinującym funkcjonalność nadzoru oraz warunkującym unormowania prawne jest sama jego konstrukcja. Instytucja nadzoru z natury rzeczy jest bowiem oparta na stosunku nadrzędności i podrzędności, choć oczywiście nie zawsze jest to hierarchiczne podporządkowanie. Na koniec tej części pracy scharakteryzowałem cele, treść i zakres nadzoru.

Zupełnie inny cel przyświecał konstrukcji rozdziału drugiego, w którym omówiłem system nadzoru nad samorządem terytorialnym w Polsce ze szczególnym wyeksponowaniem opisu podmiotów sprawujących ten nadzór, a także przedstawieniem określonych prawem środków pozostających w ich dyspozycji. Środki te zdefiniowałem oraz porównałem. Całość rozważań dopełniło omówienie środków ochrony prawnej, w które ustawodawca wyposażył jednostki samorządu terytorialnego. W kontekście podejmowanych w dalszej części opracowania

rozważań, za konieczne uznałem przedstawienie działalności i uprawnień regionalnych izb obrachunkowych. Dowiodłem, iż uprawnione jest twierdzenie, że działalność nadzorcza izb generalnie ukierunkowuje samorząd terytorialny na ścisłe przestrzeganie prawa w sferze tworzenia przez niego podstaw swej gospodarki finansowej i w konsekwencji może przyczyniać się do praktycznego urzeczywistnienia konstytucyjnej zasady państwa prawnego, w myśl której zakazane jest podejmowanie przez organy państwa arbitralnych działań nie mających oparcia na gruncie prawa. Przeprowadzona analiza systemu nadzoru nad samorządem terytorialnym w Polsce, a przede wszystkim jej kontekst teoretyczno-prawny, umożliwił mi przeprowadzenie badań, których efektem jest dalsza część opracowania oraz przyczynił się do udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

W rozdziale trzecim moja uwaga skoncentrowała się na analizie przypadków zastosowania wobec jednostek samorządu terytorialnego najdotkliwszego środka nadzoru, jakim jest zawieszenie ich organów i ustanowienie zarządu komisarycznego, przy czym cezurę czasową stanowi 1 stycznia 1999 r., tj. dzień wejścia w życie ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, sankcjonującej funkcjonowanie samorządu na szczeblu powiatowym i województwa. Aby udowodnić podjęte hipotezy uznałem w tej części pracy za konieczne omówienie działań podejmowanych przez Prezesa Rady Ministrów w ramach kompetencji organu nadzoru. Zaprezentowałem oraz szczegółowo przeanalizowałem każdy przypadek (po 1999 r.) zawieszenia organów jednostek samorządu terytorialnego i ustanowienia zarządu komisarycznego. Główną uwagę zwróciłem na aspekt polityczny, prawny i finansowy zastosowania tego środka nadzoru, uwzględniając kwestię sądowej kontroli podejmowanych rozstrzygnięć nadzorczych. Dla uzyskania odpowiedzi na pytania badawcze, wykorzystałem opracowania źródłowe, absolutnie niezbędne w tej części pracy. Przeprowadzona przeze mnie analiza pozwoliła mi wyciągnąć wnioski, uzyskać odpowiedzi na postawione pytania i potwierdzić hipotezy.

W ostatnim rozdziale przeprowadziłem wieloaspektową analizę szczególnego przypadku, jakim jest zlikwidowana z dniem 1 stycznia 2019 r. gmina Ostrowice. Głównym celem podjętych w tym rozdziale rozważań było z jednej strony ukazanie problemu związanego z funkcjonowaniem tej jednostki, z drugiej natomiast wskazanie możliwości i sposobów przeciwdziałania takim sytuacjom w przyszłości. Dla uzyskania wymiernych wskaźników zaprezentowałem, w jaki sposób wyglądało sprawowanie władzy i realizacja zadań publicznych w gminie w okresie poprzedzającym ustanowienie zarządu komisarycznego, wskazując jednocześnie, jakie czynności podejmowane były przez organy nadzoru. W części końcowej przedstawiłem proces likwidacji gminy. Analiza ta została przeze mnie przeprowadzona z uwzględnieniem aspektów politologicznych, prawnych, ekonomicznych oraz społecznych. W

rozdziale tym przedstawiłem oraz szeroko omówiłem wyniki badań przeprowadzonych w gminie Ostrowice. W ostatniej jego części – podsumowującej – zawarłem konkluzje.

Rozdziały trzeci i czwarty są najobszerniejsze, co jest logiczne i uzasadnione ze względu na ich badawczy charakter oraz konieczność uzyskania odpowiedzi na postawione pytania i sformułowane hipotezy badawcze. Kluczowe dla prowadzonych badań okazały się materiały źródłowe (rozstrzygnięcia nadzorcze, wnioski, opinie, raporty; uzyskane w trybie dostępu do informacji publicznej), orzecznictwo, analiza publikacji prasowych oraz przeprowadzone badania i wywiady pogłębione.

Kompetencje nadzorcze w postaci zawieszenia organów jednostki samorządu terytorialnego i ustanowienia zarządu komisarycznego od 1990 r. nieprzerwanie przysługują Prezesowi Rady Ministrów. Do końca 2018 r. ustanowionych zostało 26 zarządów komisarycznych. Podejmując się analizy, w pierwszej kolejności dokonałem ich podziału z uwzględnieniem czasu ich wprowadzenia, jako cezurę przyjmując reformę administracyjną państwa (do 1998 r. jednostką samorządową była wyłącznie gmina, a od 1999 r. również powiat i województwo). W przypadku gminy uwzględniłem również fakt, że jej organ wykonawczy przez trzy pierwsze kadencje był kolegialny i pochodził z wyborów pośrednich. Trzeci aspekt odnosił się bezpośrednio do ustawy o finansach publicznych, reformującej w części system i stanowiącej kluczowy element dla gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego, istotny przede wszystkim ze względu na przedmiotową problematykę.

Mając na uwadze powyższe, zestawilem ze sobą wszystkie przypadki, przyjmując za konieczne przeprowadzenie analizy w ujęciu podmiotowo-przedmiotowym. Stwierdziłem, że zdecydowana większość (22) zarządów komisarycznych ustanowionych zostało wobec gmin (84,6%). W dwóch przypadkach działania organu nadzoru dotyczyły powiatów oraz związków gminnych. Uwagę zwraca fakt, że ponad połowa przypadków (dokładnie 14) odnosiła się bezpośrednio do spraw związanych z organem wykonawczym gminy, a kolejne trzy związane były z załamaniem gospodarki finansowej gminy i niewykonywaniem zadań. Ustaliłem, że pierwszych dziesięć przypadków zastosowania omawianego środka nadzoru dotyczyło okresu poprzedzającego funkcjonowanie trójstopniowego, zasadniczego podziału terytorialnego państwa. Ich bezpośrednim powodem było przyjęcie przez ustawodawcę rozwiązania, w którym organ wykonawczy gminy (zarząd) był kolegialny i wybierany przez radę, co wprost prowadziło do ostrej dyskusji i rywalizacji politycznej na poziomie gminy. I to właśnie wewnętrzne konflikty stanowiły bezpośrednią przyczynę ustanowienia zarządów komisarycznych w gminach: Chojnów, Sejny, Rudnik, Ropczyce, Zabierzów, Konstancin-Jeziorna, Chorkówka, Lubień Kujawski, Jastrząb, Biskupice, w których nie dokonano wyboru zarządu lub wójta (burmistrza). Oddzielnie

potraktowany natomiast został przykład Kielc, w którym równocześnie funkcjonowały dwa zarządy miasta.

Analizując powyższe przykłady, wykazałem, że spory na poziomie lokalnym mogą okazać się nie do rozwiązania. Dotyczy to przede wszystkim małych jednostek, gdzie istotną rolę odgrywają często różne animozje, wewnętrzne antagonizmy czy decyzje pozostające bez związku z wykonywaniem przez te jednostki zadań. Z dzisiejszej perspektywy można stwierdzić, że skutecznym sposobem im zapobiegającym okazała się zmiana ordynacji wyborczej i wejście w życie w 2002 r. ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta, zdecydowanie wzmacniającej pozycję ustrojową organu wykonawczego gminy.

Kolejne przypadki zastosowania analizowanego środka nadzoru były wynikiem:

- zaprzestania działalności przez radę lub organ związku (gminy: Głowaczów, Jedlina Zdrój, Byczyna, miasto Lipno, Wodnokanalizacyjny Związek Gminy w Ostrowie Wielkopolskim, Związek Gmin do Spraw Wodociągownia z siedzibą w Nivce, Powiat Ciechanowski i Powiat Lipnowski);
- nieprawidłowości w funkcjonowaniu organów samorządu (rady i/lub jej organu wykonawczego), jak miało to miejsce w przypadku: gmin: Warszawa Centrum, Włocławek, Parysów, Międzyrzecz;
- załamania gospodarki finansowej gminy (gminy: Rakszawa, Pątnów, Ostrowice).

Przykłady te wymagały pogłębionej analizy, uwzględniającej szereg innych aspektów. Jej podjęcie związane było bezpośrednio z kwestią samodzielności samorządu terytorialnego, która przedłożona została również w pytaniach badawczych oraz wynikała z podjętych wcześniej rozważań teoretycznych.

Dokonując analizy poszczególnych sytuacji, koncentrowałem się na ukazaniu drogi wiodącej do rozstrzygnięcia nadzorczego oraz opisaniu procedury odwoławczej, z której korzystały organy samorządu terytorialnego, jak również politycznych, prawnych i społecznych skutków działalności nadzorczej Prezesa Rady Ministrów wobec jednostek samorządu terytorialnego. Zaprezentowałem również skutki podjętych czynności nadzorczych, w tym konsekwencje polityczne osób związanych ze sprawą.

Europejska Karta Samorządu Lokalnego (art. 8) oraz Konstytucja RP stoją na straży samodzielności samorządu terytorialnego, dopuszczając sprawowanie nad nimi wyłącznie nadzoru na podstawie kryteriów legalności. Art. 171 ust. 2 Konstytucji wymienia również zamknięty katalog organów nadzoru: Prezesa Rady Ministrów, wojewodów, a w zakresie spraw finansowych regionalne izby obrachunkowe. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej. Koncentrując się wokół pierwszej hipotezy, wskazałem, że należy się zastanowić (uwzględniając m.in. linię orzecznictwa) czy istotnie we wszystkich poddanych

analizie przypadkach zastosowanie przedmiotowego środka nadzoru odbywało się wyłącznie w oparciu o kryterium legalności? Dokonując analizy, wskazałem, że przypadki niektórych gmin (Rakszawa, Pątnów, Ostrowice, ale także Parysów czy Międzyrzecz) pozostawiają pole interpretacyjne dla podniesienia innych kryteriów, jak np. skuteczności czy gospodarności, ponieważ bezpośrednia przyczyna ustanowienia zarządu komisarycznego związana była z czynnikami „tylko z pozoru traktowanymi jako zgodne z prawem”.

Nie bez przyczyny wskazałem właśnie te jednostki. W przypadku gmin: Rakszawa, Pątnów i Ostrowice bezpośrednim powodem ustanowienia zarządu komisarycznego było załamanie się ich gospodarki finansowej. W odniesieniu natomiast do gmin Parysów i Międzyrzecz te powody to odpowiednio: rezygnacja z funkcji przez przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady oraz zastosowanie wobec burmistrza i jego zastępców środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych przez prokuraturę, co w konsekwencji doprowadziło do braku możliwości wykonywania funkcji i zadań publicznych przez radę (Parysów) i burmistrza (Międzyrzecz). Wykazałem to jednoznacznie, analizując bieżący rozwój zdarzeń, podjęte działania przez organy nadzoru, a przede wszystkim orzecznictwo.

Nie budzi najmniejszej wątpliwości fakt, że podstawowym zadaniem sprawowanego nad samorządem terytorialnym nadzoru jest strzeżenie legalności działania organów jego jednostek. Taka konstrukcja nadzoru – jeśli ma realnie służyć ochronie jego samodzielności – powinna wyznaczać jednoznacznie sformułowane w normach prawnych tej samodzielności granice. Dla wyznaczania takich granic nigdy nie wystarczają same normy prawne (a tym bardziej przepisy), w tych bowiem stosowaniu nie do uniknięcia jest subsumcja, odniesienie norm do zaistniałych faktów. A konsekwencją takiego wkraczania prawa w realia jest stosowanie prawa i – z braku lepszego określenia – jego socjologizacja. W tym miejscu postawiłem pytanie: na ile w takich warunkach nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego może nie wykraczać poza literalne brzmienie przepisów i nie pociągać z sobą ograniczania samodzielności samorządów?

Art. 165 ust. 1 Konstytucji RP wprost stanowi o samodzielności jednostek samorządu terytorialnego, a jego ust. 2 zapowiada prawną ochronę tej samodzielności. Jednostki samorządowe – w przypadku bezprawnej ingerencji w sferę ich samodzielności finansowej przy wykonywaniu zadań publicznych oraz zarządu mieniem samorządowym ze strony innego podmiotu – mogą dochodzić swoich praw w postępowaniu przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi lub z powództwa cywilnego domagać się odszkodowania. Czy zatem w takich konstytucyjnych uwarunkowaniach można jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie o wpływ nadzoru, zwłaszcza tak dalece ingerującego w samorządową samodzielność, jak zarząd

komisaryczny? W pracy dowiodłem, że samodzielność jednostek samorządu terytorialnego jest problemem złożonym, dotyczy wszystkich aspektów jej działalności i może być rozpatrywana w aspekcie politologicznym, prawnym, ekonomicznym oraz organizacyjnym. O samodzielności samorządu terytorialnego w podstawowym stopniu decydują uwarunkowania prawne, które wyznaczają granice tej samodzielności oraz formy, za pomocą których można ingerować w działalność samorządu terytorialnego. Jak wykazałem, uwarunkowania zewnętrzne wpływające na zakres swobody w zaciąganiu zobowiązań przez władze samorządowe, są związane z otoczeniem, w którym funkcjonuje jednostka samorządu terytorialnego, a na które samorząd terytorialny nie ma możliwości bezpośredniego oddziaływania.

Jednostki samorządu terytorialnego są zobligowane do wykonywania zadań publicznych w sposób nieustanny i ciągły, nawet w sytuacji gdy zasoby, którymi dysponują są ograniczone. Wynika to bezpośrednio z faktu, że realizacja zadań publicznych wymienionych w ustawach samorządowych (w przypadku gminy w art. 7 u.s.g.) stanowi ich obowiązek, a nie przywilej. Dopiero bowiem na płaszczyźnie samorządowego obowiązku realizacji zadań publicznych można dokonywać analizy efektywnego gospodarowania zasobami, poczynając od tematyki rozwiązań prawnych w przypadku braku posiadania zasobów.

Niejednokrotnie decyzje jednostek terytorialnego samorządu dotyczące wykonywania zadań publicznych podejmowane są w warunkach dysponowania ograniczonymi zasobami i wymagają wyborów co do sposobu ich wykorzystania. Z jednej strony jest to niewątpliwie utrudnienie, z drugiej natomiast wymusza efektywne gospodarowanie posiadanymi zasobami. Oczywiście regulacje prawa w zakresie niekompletności, a ściślej nierówności zasobów łagodzą zewnętrzne dopłaty, w szczególności dotacje i subwencje. Ale kształtowanie ich wielkości zawsze ogranicza tych, którzy je otrzymują. Najbardziej jednak ogranicza wtedy, gdy jest ono uznaniowe.

Przeanalizowane przypadki gmin Rakszawa, Pątnów i Ostrowice, w których podjęcie przedmiotowego środka nadzoru nastąpiło ze względu na załamanie się ich gospodarki finansowej, jednoznacznie potwierdzają, że zadłużanie się poszczególnych jednostek niejednokrotnie jest jedynym sposobem na wypełnianie luki między zasobami posiadanymi i zadaniami uważanymi za konieczne do podjęcia, czego konsekwencją jest ujemny bilans. Tym samym niezrównoważenie budżetu w połączeniu z prawem terytorialnych samorządów do samodzielnego podejmowania decyzji o zaciąganiu zobowiązań, bezdyskusyjnie je ogranicza. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że dbałość o przestrzeganie wszystkich tych ograniczeń to jedno z ważniejszych zadań instytucji sprawujących nadzór, co ostatecznie wykazałem na przykładzie gmin Rakszawa i Ostrowice. W przypadku pierwszej z nich środki nadzorcze okazały się skuteczne m.in. ze względu na ich szybkie podjęcie. Zaniechanie czynności wobec gminy Ostrowice przyczyniło się z kolei ostatecznie do jej likwidacji.

Z punktu widzenia analizy monograficznej uznałem, że szczególnie istotne jest wskazanie podziału wprowadzonego przez przedstawicieli administracyjnego prawa gospodarczego i dokonanie rozróżnienia pomiędzy samofinansowaniem i samodzielnością finansową. Samofinansowanie skorelowane jest z gospodarką finansową prowadzoną w oparciu o dochody własne, które mogą być pozyskiwane z wielu źródeł i na odrębnych zasadach. Natomiast samodzielność finansowa odnosi się nie do tworzenia dochodów własnych, lecz do swobody dysponowania nimi, nawet w przypadku dochodów uzyskiwanych w postaci transferów ze środków z budżetu państwa.

Mając na uwadze powyższe, potwierdziłem, że nie wystarczy uregulowanie prawne w postaci niewykonania obowiązków stanowiących przesłankę do wprowadzenia zarządu komisarycznego. Niezbędna jest inna, jednoznaczna regulacja prawna, co zdaje się zdecydowanie potwierdzać szeroko przeze mnie zaprezentowany przykład gminy Ostrowice. W tym przypadku dotkliwy brak gospodarczej roztropności doprowadził gminę do stanu uniemożliwiającego skuteczną realizację przypisanych jej zadań, co stanowiło bezpośrednią przesłankę do ustanowienia przewidzianego w art. 97 u.s.g. zarządu komisarycznego. Organy samorządu Ostrowic, co prawda wyjątkowo niegospodarnie, ale jednak zadania swoje realizowały. Takie przypadki niewydajności, jakie zostały wytknięte gminie, można by odnaleźć w wielu innych jednostkach. Gmina Ostrowice funkcjonowała bowiem nie tyle nieskutecznie, ile rażąco niesprawnie. I nikt nie powinien mieć wątpliwości, iż taki stan niesprawności, w jakim znalazła się gmina, mógł się tylko pogłębiać, co jednoznacznie potwierdzają przeprowadzone przeze mnie badania.

Z badań dokumentów Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie jednoznacznie wynika, że stałe pogarszanie się sytuacji finansowej gminy Ostrowice było efektem nieprawidłowości w działaniach wójta (zwłaszcza w zakresie zaciągania zobowiązań finansowych). Pierwsze negatywne oceny jego działalności przez RIO pojawiły się już w 2010 r. i były regularnie ponawiane. Polegały one głównie na sporządzaniu raportów oraz składaniu informacji wojewodzie. Żadne jednak czynności nadzorcze nie były podejmowane, pomimo wyraźnych sygnałów, że sytuacja finansowa gminy ulega systematycznemu pogorszeniu. Nie działał również system kontroli wewnętrznej w gminie, bowiem wszystkie czynności podejmowane przez wójta były w pełni aprobowane przez radę gminy, regularnie udzielającą mu absolutorium. Przeprowadzona analiza empiryczna oraz badania ilościowe i jakościowe wprost wskazują na niekonsekwencję w działalności organów nadzoru oraz „przyporządkowanie” rady gminy wójtowi.

Zastosowana przez organy gminy metoda odwlekania wprowadzenia zarządu komisarycznego (zresztą nie tylko w odniesieniu do Ostrowic) była możliwa z uwagi na

nieustannie pojawiające się wątpliwości wojewody co do tego, jakie przepisy zostały przez organy gminy naruszone. Takie uporczywe poszukiwanie podstaw prawnych do ustanowienia zarządu komisarycznego tłumaczy – ale nie usprawiedliwia – wpisana zarówno do Konstytucji, jak i do ustawy o samorządzie gminnym legalność, jako jedyne kryterium nadzoru nad samorządem. Nie usprawiedliwia, bowiem – jak dowiodłem – przypadek opisany w art. 97 ustawy o samorządzie gminnym wykracza poza kanon legalności. Tym samym konkluzja ta przesądza ostatecznie o potwierdzeniu trafności hipotezy pierwszej.

Ustrojowa pozycja, a jeszcze bardziej praktyka funkcjonowania regionalnych izb obrachunkowych wskazują, że ich rola nie jest aż tak znacząca, jak można by wywnioskować z umieszczenia dotyczących ich przepisów w ustawie zasadniczej. Izby bardziej kontrolują niż nadzorują. Dzieje się tak dlatego – co jednoznacznie wskazałem – iż nie dysponują one odpowiednimi instrumentami skutecznego przeciwdziałania zbytniemu zadłużaniu się jednostek samorządu terytorialnego. W szczególności nie dysponują – co wydaje się przesądzające o ich nieskuteczności – możliwością wyegzekwowania na jednostkach kontrolowanych ustawowego wymogu realizmu wieloletniej prognozy finansowej. Jak wykazałem, pomimo pogłębiającego się zadłużenia, organy poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wielokrotnie nie stosowały się do wniosków pokontrolnych oraz wyników raportów o stanie gospodarki finansowej i nie ujawniały rzeczywistego zadłużenia m.in. w zobowiązaniach komunalnych osób prawnych. Ponadto, sporządzanie oceny stanu zadłużenia na podstawie sprawozdań i dokumentów jednostek samorządu terytorialnego – których rzetelność może być zweryfikowana dopiero w toku kontroli – ma również niekorzystny wpływ na skuteczne wykonywanie zadań regionalnych izb obrachunkowych, co wprost wynika z przeprowadzonej analizy. Podobnie, podatność na manipulacje wskaźników zadłużenia ustalonych w ustawie o finansach publicznych, utrudnia efektywne wykonywanie zadań. Jak wskazałem, kontrole prowadzone przez RIO w wielu jednostkach samorządu terytorialnego (nie tylko w przypadku gminy Ostrowice) często wykazują rażącą niespójność danych zawartych w sprawozdaniach dotyczących długu publicznego (RB-Z) z dowodami potwierdzającymi istnienie zobowiązań i ewidencją księgową. Nagły wzrost zadłużenia i nieujawnienie jego rzeczywistego stanu mają wielce niekorzystny wpływ na funkcjonowanie wspólnot samorządowych oraz sprawność do wykonywania przez nie zadań publicznych. W sytuacji stwierdzenia takich przypadków RIO nie są w stanie podjąć skutecznych działań mających na celu przeciwdziałanie nadmiernemu zadłużaniu się tych jednostek, albowiem nie posiadają wyraźnych kompetencji prawnych w tym zakresie. Przeprowadzona przeze mnie analiza dowodzi, że być może zasadne byłoby wyposażenie RIO w kompetencje, na podobieństwo kompetencji wojewodów, umożliwiające bezpośrednie wnioskowanie o podjęcie procedury zawieszenia organów jednostek samorządu terytorialnego, a

działania nadzorcze podejmowane przez RIO w ramach gospodarki finansowej, powinny być podejmowane z wykorzystaniem pewnych „automatyzmów”. Powyższa wielowątkowa konstatacja stanowi wprost odpowiedź na kilka postawionych pytań badawczych.

U podstaw większości przypadków zastosowania omawianego środka nadzoru leżały również inne przyczyny, jak wspomniano na wstępie rozważań: paraliż w działaniu organów gminy lub powiatu, zaprzestanie działania przez organy jednostek samorządu terytorialnego oraz nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu. Miały one różne uwarunkowania, ale przede wszystkim były wynikiem konfliktów wewnątrz lub pomiędzy organami oraz lokalnych przetargów. Ze swoich konstytucyjnych uprawnień Prezes Rady Ministrów korzystał w przypadku wystąpienia zagrożenia dla właściwego (zgodnego z obowiązującym prawem) sprawowania władzy i wykonywania zadań publicznych w danej jednostce, czyli w sytuacji, kiedy konflikt powodował zaprzestanie realizacji zadań publicznych. Zaprzestanie ustawowej działalności przez organ jednostki samorządu terytorialnego w przypadku powiatów: ciechanowskiego i lipnowskiego wiązało się z kolei z niemożnością pełnienia ustawowych funkcji przez jeden z jej organów. Porównując poszczególne przykłady potwierdziłem, że polityka przez duże „P” nie miała w zasadzie przełożenia na lokalne działania i podejmowane na tym poziomie decyzje polityczne. Wyjątek potwierdzający regułę, stanowi gmina Warszawa Centrum. To jest jedyny przypadek, który miał podłoże politycznej rywalizacji, będącej wynikiem konfliktu w rozgrywce o władzę na poziomie krajowym pomiędzy AWS-UW. Stanowił on niewątpliwie impuls do opuszczenia rządu przez Unię Wolności, przesądzając tym samym o rozpadzie koalicji rządowej i przeobrażeniu się rządu AWS-UW w rząd mniejszościowy AWS, z dotychczasowym premierem Jerzym Buzkiem na czele. Potwierdzałoby to tym samym zasadność hipotezy drugiej, iż w przypadku zastosowania szczególnego środka nadzoru, jakim jest zawieszenie organów jednostki samorządu terytorialnego i ustanowienia zarządu komisarycznego kontekst polityczny, rozumiany jako rywalizacja polityczna, nie ma w zasadzie żadnego znaczenia. Zazwyczaj u podłoża sytuacji, która prowadzi wprost do ingerencji organów nadzorczych w działalność terytorialnego samorządu, leży układ sił w radzie i wynikająca z niego niezdolność radnych do współdziałania w kluczowych dla społeczności lokalnej obszarach.

Przeprowadzenie szczegółowej analizy przypadków zastosowania środka nadzoru, o którym mowa w art. 97 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 84 ustawy o samorządzie powiatowym, utwierdziło mnie w przekonaniu, że nadzór najczęściej okazuje się instrumentem skutecznym. Wyjątek stanowią przypadki gminy Ostrowice oraz gminy Warszawa-Centrum. Na podstawie rozważań podjętych w rozdziale trzecim i czwartym dowiodłem, że skuteczność działania komisarza rządowego uzależniona jest wprost od bezpośredniej przyczyny i czasu zastosowania omawianego środka nadzoru. Z całą pewnością rozpoczęcie działań w trudnej (by

nie powiedzieć: krytycznej) sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego nie daje żadnej gwarancji, że podjęte przed komisarza czynności przyniosą pożądany efekt (co potwierdza przypadek gminy Ostrowice, której zadłużenie przekraczało w dniu ustanowienia zarządu komisarycznego ponad 300% jej dochodów i w zasadzie uniemożliwiało – z wielu względów – pomyślne rozstrzygnięcie). Prawdopodobieństwo skuteczności wzrasta natomiast w pozostałych przypadkach, m.in. w sytuacji, w której przyczyną decyzji o ustanowieniu zarządu komisarycznego są nieprawidłowości w działaniu rady czy wójta lub zarządu, co dowodzi hipotezie trzeciej.

W trakcie analizy za stosowne uznałem również postawienie pytania: dlaczego ustanowione środki nadzoru nie zawsze okazują się efektywne? Przeprowadzone badania wskazują, że przyczyny tego stanu rzeczy są wielorakie, a wynikają one po części z niedoskonałości samej prawnej normatywnej konstrukcji nadzoru; po części również z opieszałości działania organów nadzoru i po części ze względów obiektywnych tzn. niezależnych i od nadzorowanych i od nadzorujących.

Jednym z problemów mających bezpośredni wpływ na wprowadzenie w jednostce samorządu terytorialnego zarządu komisarycznego, było przedłużające się postępowanie przed sądami administracyjnymi w związku ze złożoną skargą na rozstrzygnięcie nadzorcze lub skargą kasacyjną. Mając to na uwadze, pozytywnie oceniam ostateczne rozstrzygnięcie tej kwestii przez ustawodawcę, który oznaczył nieprzekraczalny termin 30 dni na wydanie orzeczenia przez Wojewódzki Sąd Administracyjny, stosując identyczną cezurę czasową dla wydania orzeczenia przez Naczelny Sąd Administracyjny. Przyjęcie takiego rozwiązania ma wprost przyspieszyć czas podjęcia czynności w ramach ustanowionego zarządu komisarycznego.

Jak już wcześniej wspomniałem, w pracy w szczególny sposób potraktowałem przypadek gminy Ostrowice. Wskazałem, również w oparciu o przeprowadzone badania empiryczne, że fatalna sytuacja była następstwem niegospodarności, złego zarządzania oraz innych bardziej lub mniej obiektywnych czynników, konsekwentnie prowadzących gminę do faktycznego bankructwa. Ostateczna jej likwidacja – stanowiąca precedens w funkcjonowaniu samorządu terytorialnego w Polsce – wskazała na konieczność innego spojrzenia na nadzór oraz rolę poszczególnych organów administracji publicznej w całym systemie.

Działalność i rozwój poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego determinowana jest wieloma czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi wynikającymi z ich położenia, wielkości, kwestii politycznych, możliwości rozwojowych itd. Za niepokojący uznać należy fakt, że problem dotyczy zarówno ośrodków dużych, jak i małych gmin. Przypadek Ostrowic, Rakszawy i Pątnowa oraz wielu innych gmin, których sytuacja finansowa staje się coraz trudniejsza, nakazują podjęcie

dyskusji i szeroko zakrojonych działań podjętych przez władze centralne oraz parlament, przy współpracy samych samorządów.

W celu przeciwdziałania nadmiernemu zadłużaniu się jednostek samorządu terytorialnego i uniemożliwieniu ich faktycznego bankructwa oraz konieczności podjęcia niestandardowych działań, jak miało to miejsce w przypadku gminy Ostrowice, ustawodawca znowelizował ustawę o finansach publicznych. Część przepisów weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019 r. Podstawowym celem nowelizacji było wyeliminowanie możliwości obchodzenia wskaźnika zadłużenia poprzez sięganie do niestandardowych instrumentów finansowych, umów sprzedaży z ceną płatną w ratach, czy umów leasingu, co miało powszechne zastosowanie, nie tylko w analizowanych jednostkach. Z początkiem 2019 r. wszystkie tego rodzaju umowy (o terminie zapłaty dłuższym niż rok, związane z finansowaniem usług, dostaw, robót budowlanych, wywołujące skutki ekonomiczne zbliżone do umowy pożyczki lub kredytu) muszą być ujmowane w rozliczeniach samorządu i uwzględniane przy obliczaniu limitu zadłużenia. Przepisy te mają uniemożliwić samorządom „nieograniczone” zadłużanie się, a w przypadku, gdyby metody te okazały się nieskuteczne, mają pozwolić na uruchomienie innych narzędzi lub środków naprawczych. Wprowadzone przez ustawodawcę zmiany oceniam pozytywnie. Dowiodłem jednak, że istniejące zagrożenie dla wypełniania w przyszłości zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego, nakazuje wziąć pod uwagę pojawiający się w przestrzeni publicznej postulat niektórych polityków, ekonomistów i prawników, o wprowadzenie do polskiego prawa instytucji upadłości komunalnej, rozumianej wprost jako sądowa procedura prowadząca do stwierdzenia niemożności wywiązania się z zaciągniętych zobowiązań. Jej efektem miałyby być ustalenie mocą sądowego orzeczenia, do jakich granic z własnych dochodów gminy i z jakiego majątku gminy długi mogłyby być pokrywane oraz co podlegałoby ochronie, jako niezbędne dla wykonywania podstawowych zadań publicznych. Takie rozwiązanie niewątpliwie obciążałoby ryzykiem również wierzycieli.

Uważam, że – celem usprawnienia systemu nadzoru – warto również poddać dyskusji rozwiązanie prawne w postaci nadania rygoru natychmiastowej wykonalności wyrokom sądów administracyjnych. Jak dowodzi dotychczasowa praktyka, w kilku przypadkach taki przepis stanowiłby swoiste zabezpieczenie dla następujących skutków prawnych. Z kolei do pojawiającej się w niektórych komentarzach tezy odstąpienia od skargi kasacyjnej należałoby jednak podejść z pewną dozą ostrożności. Jest to bowiem teza o tyle ryzykowana, że wprowadzenie takiego rozwiązania wykluczałoby prawo do sądowej ochrony samodzielności jednostki samorządu terytorialnego, w tym przypadku zgodnie z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności. Bezspornym natomiast pozostaje fakt, że w postępowaniu administracyjnym w rzeczywistości funkcjonuje aż „czteroinstancyjność”, tj. dwuinstancyjność na etapie postępowania

administracyjnego oraz dwuinstancyjność na etapie postępowania sądowno-administracyjnego. Jednakże podejmowane w przeszłości próby zmiany takiego rozwiązania skończyły się niepowodzeniem.

Podsumowując przeprowadzone badania, chciałem stwierdzić, iż przed ustawodawcą oraz administracją rządową i samorządową stoją znaczące wyzwania związane z koniecznością podjęcia szerokiej dyskusji, a w jej konsekwencji wprowadzeniem zmian systemowych dotyczących systemu nadzoru nad samorządem terytorialnym. Casus gminy Ostrowice, jak również sytuacja wielu innych gmin w Polsce borykających się z problemami finansowymi, nakazuje zastanowić się nad różnymi rozwiązaniami systemowymi. Być może również bezpośrednio związanymi z koniecznością redukcji liczby jednostek samorządu terytorialnego lub (oraz) zakresu ich działalności, w celu polepszenia skuteczności i wzrostu efektywności wykonywanych przez te jednostki zadań. Jest to szczególnie istotne w obecnej sytuacji, gdy na samorząd terytorialny nakładane są nowe zadania. Rosnąca rola usług publicznych, problemy faktycznej decentralizacji systemu władzy, jak również wyzwania współczesnego świata jednoznacznie wskazują na konieczność wypracowania innych, dostosowanych do aktualnej rzeczywistości, nowych, bardziej optymalnych rozwiązań w systemie sprawowania władzy publicznej na szczeblu lokalnym. Przeprowadzone badania dowiodły, że zasadne jest podjęcie prac związanych z podniesieniem jakości nadzoru, jego jednoznaczności i przejrzystości zasadami, jak np. aktywizacja działań wojewody, doprecyzowanie kompetencji nadzorczych regionalnych izb obrachunkowych oraz wskazania roli Prezesa Rady Ministrów w tym schemacie.

Tym sposobem dopełniłem odpowiedź na wszystkie postawione pytania badawcze.

Wielu polityków, naukowców, samorządowców podnosi, że nadzór to odebranie części samodzielności samorządowej jednostce. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzam jednoznacznie, że ustanowienie zarządu komisarycznego nie jest wyrazem walki władz centralnych z samorządem, ale merytorycznie uzasadnioną ingerencją nadzorczą, konieczną w demokratycznym państwie prawnym, ponieważ chroni ona interesy wspólnot lokalnych i przeciwdziała niepożądanym zjawiskom.

5. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Poza wskazanym w niniejszym autoreferacie osiągnięciem, efektem prowadzonych przeze mnie badań naukowych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora jest 49 publikacji tematycznych, w tym:

- 1 monografia,
- 5 rozdziałów w monografiach, w tym 1 w języku angielskim,
- 43 artykuły (6 jako współautor), w tym 6 w języku angielskim i 1 w języku niemieckim.

Uzupełnienie dorobku stanowi 7 opracowań (manuali), które określić można jako skrypty (materiały dydaktyczne), stanowią bowiem zbiór wykładów i ćwiczeń dla studentów.

Mój wkład w opisane poniżej osiągnięcia sprowadza się przede wszystkim do szerokich rozważań i rozwijania wątków teoretycznych, m.in. poprzez konceptualizację pojęć oraz metodologicznych (metody analizy danych, porównawczej, systemowej, instytucjonalno-prawnej). Istotny element stanowią również szeroko zakrojone badania literaturowe, a także analiza dokumentów źródłowych oraz aktów prawnych. W niektórych publikacjach wykorzystałem własne badania empiryczne.

Syntetycznie rzecz ujmując, podjęte przeze mnie badania dotychczas skupiały się przede wszystkim na:

- samorządzie terytorialnym jako elemencie systemu administracji publicznej,
- polityce społecznej,
- polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwie.

Czynną działalność naukową podjąłem od czasu zatrudnienia w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. Jako adiunkt zostałem włączony w działalność Katedry Procesów Społecznych, której kierownikiem był prof. dr hab. Franciszek Gołembski. W ramach Katedry funkcjonowało kilka zespołów badawczych, spośród których działalność jednego z nich skupiona była wokół problematyki związanej z polityką społeczną, co bezpośrednio przyczyniło się do mojego zainteresowania tą dyscypliną politologii. Z kolei drugi nurt badawczy, polityka zagraniczna oraz bezpieczeństwo, wynika wprost z prowadzonych rozmów z prof. dr hab. Stanisławem Parzymiesem, naukowcem i długoletnim dyplomatą, a jej wymiernym efektem jest kilka prac tematycznych. Niezmiennie jednak moje główne zainteresowania badawcze koncentrowały się wokół problematyki samorządu terytorialnego oraz administracji publicznej. Z perspektywy czasu mogę jednak stwierdzić, że podjęcie rozważań w ramach innych dyscyplin politologii pomogło mi poszerzyć posiadaną wiedzę i pozwoliło spojrzeć na samorząd terytorialny i wykonywane przez poszczególne jednostki zadania w nieco inny, bardziej horyzontalny sposób.

Koncentrując się na nurcie badawczym skupionym wokół problematyki samorządu terytorialnego, uznałem za konieczne całościowe ujęcie zagadnienia. Dlatego też proces badawczy obejmuje elementy takie jak: rozważania doktrynalne; decentralizacja i pomocniczość a samodzielność; historyczny aspekt samorządu terytorialnego; rozwiązania europejskie i polskie oraz ich konceptualizacja; miejsce samorządu w systemie administracyjnym państwa; praktyczne zastosowanie obowiązujących przepisów; sposób i problemy związane z wykonywaniem zadań publicznych; sądowa ochrona samorządu; współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organami administracji rządowej i organizacjami pozarządowymi; bezpieczeństwo na poziomie lokalnym, czy wreszcie organizacja systemu nadzoru nad samorządem terytorialnym.

Z problematyką funkcjonowania samorządu terytorialnego ściśle związanych jest 38 moich publikacji, spośród których 30 dotyczy wyłącznie samorządu, a pozostałe powiązane są z administracją publiczną, polityką społeczną i bezpieczeństwem.

W moim pozostałym dorobku chciałbym przede wszystkim wskazać na monografię: *Samorząd terytorialny w III Rzeczypospolitej Polskiej. Odbudowa i jej efekty*, (Łódź 2014). Wykorzystałem w niej dwie metody badawcze: historyczno-krytyczną, przedstawiającą, jak formułowały się i ewoluowały idee samorządowe oraz szeroko pojęta myśl i nauka o samorządzie terytorialnym, a także komparatystykę umożliwiającą porównanie poglądów i rozwiązań powstających w odmiennych warunkach oraz w innym czasie. W monografii opisuję proces tworzenia polskiej terytorialnej samorządności oraz mechanizmy dochodzenia do jej aktualnego kształtu. Jedną z postawionych w niej hipotez: że ustrojowy kształt naszego samorządu jest ciągle *in statu nascendi*, wówczas nowatorska, w świetle dalszych moich badań oraz przyjmowanych przez ustawodawcę rozwiązań, wydaje się być absolutnie trafiona. Wyznacznik wartości tego opracowania stanowi przywoływanie w treści sporów, kontrowersji czy polemik toczonych wokół przyjmowanych w procesie tworzenia systemu samorządowego określonych rozwiązań. Reforma administracyjna Polski, od której wprowadzenia minęło właśnie 20 lat, konstituowała się w toku ożywionej dyskusji parlamentarnej i pozaparlamentarnej, zmieniających się stanowisk partii politycznych, rządu, świata nauki, co w monografii zostało w znaczny sposób zaakcentowane. Monografia ta została pozytywnie oceniona przez badaczy problematyki samorządowej (zob. np.: B. Słobodzian, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia*, Vol. 23, 2 s. 278-280), uznających jej walory poznawcze oraz sposób ich prezentacji i doceniających jej wykaz bibliograficzny (liczne materiały źródłowe, opracowania, ekspertyzy autorstwa instytucji publicznych). W monografii wykorzystałem fragmenty swojej dysertacji.

W podejmowanych rozważaniach często odnosiłem się do problematyki związanej z decentralizacją systemu administracji publicznej. Została ona przeze mnie podjęta w artykułach:

- *Decentralizacja i samorządowość w administracji publicznej. Postacie i formy*, (2011);
- *Centralizacja i decentralizacja w systemie administracji państwowej jako problem organizacyjny i prawny*, (2012);
- *Decentralizacja systemu władzy publicznej a zasady finansowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce – 25 lat polskich doświadczeń. Wnioski i spostrzeżenia*, (2014);
- *Odbudowa samorządu terytorialnego jako próba decentralizacji władzy publicznej*, (2015).

Tematykę tę podniosłem także w monografii *Local Decision Making III*, w rozdziale pt. *Decentralization and its importance for the functioning of a democratic rule of law*, Joensuu, Finland, (2014).

W publikacjach tych przedstawiłem postacie i formy, jakie przyjmują decentralizacja i samorząd w systemie administracji publicznej, a także kwestie dotyczące prawnych podstaw funkcjonowania samorządu w Polsce i Europie. Sporo miejsca poświęciłem rozważaniom doktrynalnym i omówieniu aparatu pojęciowego związanego bezpośrednio z centralizacją i decentralizacją. Dowiodłem, iż kluczowym elementem dla funkcjonowania struktury zdecentralizowanej oraz samodzielności samorządu terytorialnego jest posiadanie przez jednostki samorządowe gwarancji samodzielności finansowej, a także własnych źródeł dochodów wraz z możliwością samodzielnego decydowania o sposobie wydatkowania posiadanych środków finansowych. Przeprowadzona analiza zdaje się przesądzać, że istnienie w systemie administracji publicznej samorządu stanowi nie tylko akt dobrej woli państwa, ale jest także środkiem umożliwiającym władzom centralnym skoncentrowanie się na sprawach dla państwa podstawowych. Tym samym potwierdziłem, że decentralizacja nie jest celem samym w sobie, ale ma służyć społeczeństwu, które powinno posiadać szeroki dostęp do niezbędnych dóbr, świadczeń oraz usług publicznych. Jak wykazałem, decentralizacja jest sposobem na dzielenie się odpowiedzialnością za sferę spraw społecznych, a rolą państwa jest stworzenie ku temu odpowiednich warunków.

W publikacji *Prawa człowieka i samorząd terytorialny a decentralizacja i subsydiarność jako zasady państwa demokratycznego. Przykład zastosowania w porządku prawnym III RP*, stanowiącej rozdział w monografii: *Prawa człowieka w Polsce i na świecie w XXI wieku. Stan obecny i perspektywy*, (2015), podjąłem się natomiast próby uzyskania odpowiedzi na pytanie: czy prawa człowieka i samorząd terytorialny stanowią podstawowy komponent systemu demokratycznego oraz immanentne elementy demokratycznego państwa prawnego, czy rozwój demokracji lokalnej byłby możliwy bez rozwoju praw człowieka i czy byłaby możliwa realizacja podstawowych praw człowieka bez funkcjonowania wspólnot lokalnych? Podjęte rozważania pozwoliły mi na sformułowanie wniosku, iż dzięki systemowej decentralizacji oraz zbiorowemu upodmiotowieniu politycznemu i gospodarczemu obywateli, kształtuje się w świadomości społecznej przekonanie, że zakres wolności znacząco się powiększa. Wynika z tego wprost, że jednostka posiadająca świadomość sensu i możliwości działania zarówno zbiorowego jak i indywidualnego, dla zaspokojenia swych potrzeb jednostkowych, zbiorowych i społecznych, staje się bardziej zaangażowana i sprawna, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Dowiodłem, że dzięki decentralizacji powszechniejsze aktywność i odpowiedzialność za sprawy wspólnoty terytorialnej, umacniają się więzi społeczne, a także poszerza się i intensyfikuje proces integracji społecznej mieszkańców, co w niewątpliwy sposób przyczynia się do rozwoju demokratycznego państwa prawa, którego elementarną podstawę stanowią prawa człowieka.

Na bazie powyższych rozważań podejmowałem także inne komplementarne badania, związane bezpośrednio z funkcjonowaniem państwa i organizacją systemu administracyjnego. Obszar mojego szczególnego zainteresowania stanowiły problemy związane z podziałami terytorialnymi oraz budową struktury organizacyjnej, czego dowodem są artykuły:

- *Podział terytorialny państwa – pojęcie, rodzaje, funkcje*, (2013);
- *Organizacja terytorialna państwa a zdolność jednostek samorządowych do wykonywania zadań publicznych. Błędy, wnioski, niezbędne korekty, potrzebne zmiany*, (2014);
- *Wpływ czynników zewnętrznych na rozwiązania ustrojowe samorządu terytorialnego w Polsce po 1989 roku. Próba retrospekcji*, (2016).

Publikacje te przybliżyły aparat pojęciowy związany z podziałem terytorialnym oraz znaczenie podziałów dla pełnienia przez państwo jego funkcji. Przeprowadzona analiza oparta w szczególności na badaniach literaturowych i źródłowych potwierdza, iż determinanty i czynniki kształtujące podział terytorialny państwa są wielopłaszczyznowe. Na strukturę terytorialną danego państwa wpływ mają przede wszystkim: ustrój społeczno-gospodarczy, specyficzne dla niego uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze, uwarunkowania polityczno-ekonomiczne, zachodzące procesy urbanizacyjne, czynniki demograficzne, historyczne oraz zapożyczenia obce, funkcjonujące w innych państwach. W publikacjach tych wskazałem, że jednym z kluczowych czynników, który powinien być uwzględniony przez ustawodawcę jest zapewnienie skuteczności i efektywności działania jednostek podziału terytorialnego dla przypisanych jej zadań publicznych, z uwzględnieniem potencjału gospodarczego poszczególnych terenów oraz liczby ludności. Tym samym dowiodłem ostatecznej konkluzji, iż w obliczu problemów o charakterze funkcjonalno-strukturalnym, zmiana zasad funkcjonowania administracji publicznej jest konieczna, ale wiąże się bezpośrednio z nowym podziałem zadań, reformą finansów publicznych oraz ewolucją podziału terytorialnego. W sformułowaniu powyższych wniosków pomocne okazało się ujęcie komparatystyczne, będące efektem m.in. analizy przeprowadzonej w artykułach: *Ustrojowy model niemieckiej gminy i jego lokalne zróżnicowanie organizacyjne*, (2013) oraz *Samorząd terytorialny w Polsce w okresie międzywojennym*, (2013), które dostarczyły ciekawych konkluzji, wykorzystanych również w innych badaniach.

Podejmując studia nad samorządnością, uznałem za konieczne przedstawienie istoty samorządu terytorialnego, jego roli systemowej oraz współczesnych, uniwersalnych reguł mających zastosowanie koncepcyjne. Kwestie te omówiłem w trzech artykułach:

- *Istota i teorie samorządu terytorialnego*, (2012);
- *Samorząd terytorialny w społeczeństwie obywatelskim*, (2012);
- *Samorząd terytorialny w świetle zasady subsydiarności*, (2013).

Problematyka ta jest dość często podejmowana przez badaczy i znajduje swoje odzwierciedlenie w literaturze oraz przyjętych rozwiązaniach prawnych. Studia te są jednak niezwykle istotne m.in. ze względu na ujęcie problematyki przez „klasyków” samorządu, jak: T. Bigo, A. Kroński, M. Jaroszyński, J. Panejko. Nie zmienia to jednak faktu, że dyskusja i kontrowersje wokół pojęcia samorządu trwają do chwili obecnej, stale budząc zainteresowanie teoretyków prawa administracyjnego. Niektóre jednak zasady są uniwersalne i mają powszechne zastosowanie. Przede wszystkim mam na uwadze zasadę subsydiarności, wskazaną wprost lub pośrednio w obowiązujących rodzimych aktach prawnych (Konstytucji RP, ustawach samorządowych, Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego), jak i na gruncie prawa Unii Europejskiej (zasada pomocniczości stanowi podstawę funkcjonowania Unii Europejskiej: art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej), czy w doktrynie kościoła katolickiego (w encyklice *Quadragesimo anno*). Zgodnie z tą zasadą lokalne społeczności stają się w ten sposób podmiotami władzy, a nie jej przedmiotem. To z kolei stanowi nieodłączny element dla funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego, stanowiącego fundament demokratycznego państwa. Przedstawienie istoty samorządu terytorialnego uznałem za jeden z kluczowych elementów w kontekście podejmowanych badań.

Dwie kolejne publikacje mają charakter interdyscyplinarny, ponieważ dotyczą również bezpieczeństwa, za którego zapewnienie – zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 u.s.g., art. 4 ust. 1 pkt 15-16 u.s.p., art. 14 ust. 1 pkt 14 u.s.w. – w określonych prawem ramach jednostki samorządu terytorialnego odpowiadają. Ich udział w systemie bezpieczeństwa omówiony został w artykułach:

- *Zadania organów samorządu gminnego w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, (2015);
- *Zarządzanie kryzysowe w gminie jako element instytucjonalnego systemu bezpieczeństwa wewnętrznego. Prawne podstawy, zasady, aktualne rozwiązania*, (2016).

W pierwszej z publikacji przedstawiłem ustawowe zadania oraz sposób i zasady działań podejmowanych przez organy samorządu gminnego na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie gminy. W drugim z kolei artykule omówiłem system zarządzania kryzysowego w gminie i wykorzystywane narzędzia, uwzględniając pożądaną stan bezpieczeństwa mieszkańców i rolę wójta (burmistrza, prezydenta miasta), jak również dokonałem konceptualizacji terminowej.

Zbieżna problematyka – ale w odniesieniu do administracji rządowej – stała się przedmiotem moich rozważań w publikacji *Uprawnienia, kompetencje i odpowiedzialność wojewody w zakresie stanów nadzwyczajnych*, (2016), stanowiącej swego rodzaju klamrę dla rozważań o systemie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym. Pozostając przy instytucji

wojewody, uznałem za stosowne przybliżyć jego kompetencje oraz pozycję ustrojową, z uwzględnieniem faktu, iż jest on jednym z konstytucyjnych organów nadzoru nad samorządem terytorialnym (zob.: *Pozycja ustrojowa wojewody w systemie administracji publicznej w Polsce. Zasady i uwarunkowania*, 2016). Szczegółowe sprawowanie nadzoru przez wojewodę opisałem w kolejnych publikacjach właśnie ściśle poświęconych nadzorowi nad jednostkami samorządu terytorialnego:

- *Nadzór nad samorządem terytorialnym w Polsce. Cele, zasady, podstawy prawne*, (2015);
- *Nadzór i kontrola jako niezbędny element podniesienia sprawności działania administracji publicznej w Polsce. Wybrane aspekty*, (2015).

Ich uzupełnienie stanowił artykuł poświęcony ostatniemu konstytucyjnemu organowi nadzoru nad samorządem terytorialnym w sprawach finansowych, RIO (*Działalność kontrolna i nadzorcza Regionalnych Izb Obrachunkowych. Koncepcja, podstawy prawne, znaczenie, wnioski*, 2015). Z uwagi na fakt, że system nadzoru w szerokim ujęciu przedstawiłem w omawianym wcześniej osiągnięciu naukowym, pominię w tym miejscu opis tych publikacji. Pozostając w tym obszarze, chciałbym podkreślić wysoko ocenione podczas dyskusji z naukowcami oraz przedstawicielami władz lokalnych wnioski z badań dotyczących finansowych aspektów działalności samorządu terytorialnego, które zaprezentowałem w artykułach:

- *Podstawowe zasady i podstawy prawne gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Budżetowanie samorządowe*, (2015);
- *System finansowy samorządu terytorialnego. Decentralizacja zarządzania finansami publicznymi w Polsce – budowa nowego systemu*, (2016);
- *The autonomy of local self-government units – legal and financial aspects*, (2018).

Uzupełnienie tych rozważań stanowi rozdział w monografii: *Samorząd miasta na prawach powiatu. Struktury, aktorzy, działanie*, (2019), zatytułowany: *Dochody, wydatki i wyniki budżetowe miast na prawach powiatu. Wybrane aspekty*, w którym wskazałem na istotne różnice w finansach miast na prawach powiatu.

Poza podstawowymi kwestiami dotyczącymi systemu finansowego samorządu, zaprezentowałem jego ewolucję uwzględniającą tendencję zmian. W publikacji obcojęzycznej przeprowadziłem analizę szeroko pojętej samodzielności samorządu terytorialnego – przede wszystkim w aspekcie prawno-finansowym – dla potwierdzenia hipotezy, że absolutna suwerenność samorządu terytorialnego nie jest możliwa, a głównym regulatorem pozostaje państwo, a konkretnie ustawodawca. W tym celu wykorzystałem różnorodne opracowania ukazujące często skrajnie różne punkty spojrzenia na instytucję samorządu i funkcjonowanie samych jednostek, opierając proces badawczy na analizie treści materiałów stanowiących przedmiot rozważań. Hipotezy tej dowiodłem, wskazując jednocześnie, że samodzielność

komu

jednostek samorządu terytorialnego jest ważnym i koniecznym elementem całego systemu administracyjnego państwa, ale zmiany w systemie finansów publicznych wydają się być absolutnie niezbędne. Kwestię tę również poruszyłem w rozdziale w monografii, gdzie zastosowałem analizę wskaźnikową oraz metody statystyczne.

Przedstawione wyżej publikacje z jednej strony pozwoliły mi szerzej spojrzeć na samorząd sam w sobie, z drugiej zaś umożliwiły potraktowanie istoty samorządności przez pryzmat efektywności oraz skuteczności wykonywania zadań publicznych oraz racjonalność przyjętych i obowiązujących rozwiązań prawnych.

Wykonywanie zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego, szczególnie w obliczu zmieniających się przepisów, rosnącej roli w tym zakresie sektora publicznego, konieczności koherencji z politykami Unii Europejskiej i wykorzystaniem funduszy strukturalnych, wymaga profesjonalnego zarządzania oraz odpowiednich zasobów ludzkich, których podstawowym celem jest zaspokajanie – wynikających ze współżycia ludzi w społecznościach – zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli. Za konieczne tym samym uznałem zbadanie również tej sfery działalności terytorialnego samorządu, czego efektem są artykuły:

- *Zasoby ludzkie w jednostkach samorządu terytorialnego. Regulacje prawne i zasady naboru pracowników samorządowych*, (2014);
- *Ethical aspect in the work of a local government employee*, (2017), opracowany we współautorstwie;
- *Kadry w administracji. Regulacje prawne i zasady naboru pracowników do organów administracji publicznej*, (2014).

W publikacjach tych przedstawiłem sposób oraz uwarunkowania prawne doboru kadr do pracy w jednostkach samorządu terytorialnego i innych organach administracji publicznej, w kontekście wynikających z tego faktu konsekwencji dla odbiorców usług publicznych. Podniosłem również ich wymiar etyczny, m.in. w kontekście zasady dobrej administracji.

Część publikacji poświęciłem sprawowaniu władzy publicznej, analizując jej zakres zarówno podmiotowy jak i przedmiotowy. Podjąłem to w artykułach:

- *Referendum lokalne jako wyraz demokracji bezpośredniej*, (2014);
- *Kompetencje, prawne podstawy działania oraz miejsce organu wykonawczego w strukturze organizacyjnej podstawowej jednostki samorządu terytorialnego*, (2015);
- *Geneza i struktura samorządowych kolegiów odwoławczych. Zadania i kompetencje – stan obecny i perspektywy*, (2017), opracowany we współautorstwie.

Omówiłem w nich szczegółowo kompetencje wójta w zakresie prowadzenia polityki lokalnej w kontekście całościowego zarządzania jednostką, co okazało się przydatne m.in. w

analizie zastosowania środków nadzoru w procedurze ustanawiania zarządu komisarycznego oraz kompetencje szczególnego organu administracji publicznej wyższego stopnia, jakim są samorządowe kolegia odwoławcze.

W szczególny sposób potraktowałem rozważania wokół instytucji referendum, będącej formą realizacji prawa do udziału w sprawowaniu władzy publicznej i – zdaniem wielu autorów – urzeczywistnieniem lokalnej demokracji. W artykule tym przedstawiłem aktualnie obowiązujące ustawodawstwo oraz podjąłem się próby wskazania najważniejszych problemów skupionych w obrębie referendum lokalnego.

Do wyżej opisanych publikacji nawiązują również dwa inne artykuły omawiające wykonywanie zadań przez jednostki samorządowe, tj.:

- *Charakterystyka zadań jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, (2014);
- *Gospodarka odpadami komunalnymi w gminie – uwarunkowania prawne, cele i zasady*, (2014).

W pierwszej z wymienionych publikacji (poza opisem zadań określonych w ustawach samorządowych) wskazałem, że obowiązujące przepisy, z uwagi na zmieniające się warunki, w których samorząd terytorialny funkcjonuje, wymagają zmian, co jest w bezpośredni sposób powiązane z dokonaniem pewnej rekonstrukcji przyjętych rozwiązań uwzględniających zmieniające się warunki funkcjonowania samorządu i systemu administracji publicznej jako całości. Druga natomiast z publikacji poświęcona została problematyce – ważnej w perspektywie czasowej 2014 r. – gminnej gospodarki odpadami. Z dzisiejszej perspektywy należy stwierdzić, że temat ten w żaden sposób nie stracił na aktualności

Moje zainteresowanie badawcze – ze względu na działalność zawodową oraz z uwagi na uczestnictwo w pracach badawczo-analitycznych – wzbudziła również problematyka rewitalizacji, którą podjąłem w artykułach opracowanych we współautorstwie:

- *Selected legal and organizational aspects of the revitalization process in Poland*, (2017);
- *The process of creating the Revitalization Program as an example of management in local government in Poland*, (2017).

W publikacjach tych przedstawiłem, jak złożonym procesem jest rewitalizacja, zarówno w aspekcie prawnym jak i przy uwzględnieniu realizacji usług publicznych. Dowiodłem, że rewitalizacja stanowi doskonały przykład wdrażania procedury zarządzania na szczeblu samorządu terytorialnego, będący coraz częściej wykorzystywany przez badaczy z dziedziny administracji i zarządzania, rozwoju regionalnego i zarządzania finansami publicznymi.

Całością moich badań nad samorządem terytorialnym dopełniają publikacje oparte na szerokich badaniach ilościowych i jakościowych, przeprowadzonych również z wykorzystaniem desk research. Są to:

- *Współczesny patriotyzm i patriotyzm lokalny w świetle badań empirycznych na przykładzie Wrocławia*, (2018);
- *The state and local self-government. Territorial organization of the state*, (2019);

Ich uzupełnienie stanowi rozdział w monografii: *Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Aspekty społeczne, normatywne, ekonomiczne i organizacyjne*, pt. *Kooperacja jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi na przykładzie Miasta Wrocław. Wybrane aspekty*, (2019).

W przedstawionych publikacjach opisałem różnice w recenzowaniu działań czy sytuacji na poziomie lokalnym oraz ogólnokrajowym. Wykazałem, że postrzeganie niektórych faktów, jak np. kwestia patriotyzmu, zarządzania finansami, realizacji zadań czy partycypacji obywatelskiej różnią się często ze względu na poziom, z którego dokonywana jest ocena. Udowodniłem, że w wielu przypadkach wydaje się konieczne przeprowadzenie reorganizacji systemowej, w celu usprawnienia działalności samorządowych jednostek. Ten właśnie wniosek wydaje się być w moim przekonaniu kluczowy w syntetycznym ujęciu prowadzonych przeze mnie badań nad samorządem.

Drugi z moich obszarów badawczych obejmuje prace z zakresu polityki społecznej. Jak już wcześniej wspomniałem, inspirację do ich podjęcia stanowiły dyskusje w gronie członków Katedry Procesów Społecznych w AHE w Łodzi. Problematykę zagadnień z zakresu polityki społecznej podjąłem w kilku tematycznych artykułach i rozdziale w monografii, choć również kwestie te omówione po części zostały w przedstawionym wcześniej artykule podejmującym problematykę kooperacji jednostek samorządu terytorialnego z sektorem NGO. Pierwszą publikacją poświęconą temu obszarowi badawczemu był artykuł: *Geneza i ewolucja polityki społecznej w Wielkiej Brytanii. Historyczne determinanty brytyjskiego modelu państwa opiekuńczego*, (2010). Przedstawiłem w nim ewolucję polityki społecznej w Wielkiej Brytanii i realizację modelu państwa opiekuńczego (welfare state), czyli państwa opartego na gospodarce rynkowej, ale z silnym interwencjonizmem państwowym stawiającym szczególny nacisk na rozwiązywanie problemów społecznych. Model brytyjski jest o tyle istotny, że stanowił inspirację dla przyjmowanych rozwiązań dotyczących sposobu prowadzenia polityki społecznej w innych państwach.

Zagadnieniom polityki społecznej poświęciłem również rozdział w monografii *Patologie społeczne. Przystępczość. Niedostosowanie społeczne. Wyzwania dla współczesnej profilaktyki*, (2014), pt. *Rola organizacji pozarządowych w kształtowaniu polityki społecznej oraz w przeciwdziałaniu patologiom społecznym*. Podjąłem się w nim przedstawienia roli, jaką odgrywiają organizacje pozarządowe w wykonywaniu części zadań z zakresu polityki społecznej oraz zakresu uprawnień organizacji z sektora NGO i ich bezpośredniemu wpływowi na poprawę

bezpieczeństwa społecznego, skupiając się na działaniach, których celem jest przeciwdziałanie patologiom społecznym. Szczególnie istotny jest dla mnie fakt, iż poruszona tematyka wzbudziła moje zainteresowanie sektorem pozarządowym, co stało się przyczynkiem do zaangażowania się przeze mnie w działalność fundacji i stowarzyszeń, o czym wspominam w szerzej w dalszej części autoreferatu.

Z kolei jako zasadniczy cel dwuczęściowej publikacji: *Polityka (pro)rodzinna w krajach Unii Europejskiej*, (2017) uznałem z jednej strony poszerzenie wiedzy w obszarze oddziaływania polityki rodzinnej na zachodzące procesy w państwach początku XXI w. (część I: Rozważania teoretyczne), z drugiej natomiast przedstawienie wykorzystywanych instrumentów i rozwiązań, które mogą stanowić skuteczne i efektywne środki dla realizacji celów polityki społecznej państwa. Odwołałem się przy tym do przykładów rozwiązań funkcjonujących w wybranych państwach Unii Europejskiej (część II: Instrumenty i rozwiązania). Dowiodłem, że należy zwrócić uwagę na fakt, iż polityka rodzinna znajduje się obecnie w głównym nurcie życia politycznego w Polsce oraz innych państwach Unii Europejskiej, przede wszystkim ze względu na zmiany demograficzne wynikające z faktu starzenia się społeczeństw, a także zachodzących procesów społecznych, głównie w państwach wysoko rozwiniętych. W podjętych rozważaniach przyjąłem m.in. za cel wskazanie możliwych do przyjęcia rozwiązań, których zasadniczym dążeniem powinno być zatrzymanie niekorzystnych wskaźników demograficznych poprzez prowadzenie określonej polityki prorodzinnej, przy czym, dokonując syntetycznej analizy, opierałem się na przeprowadzonych badaniach literaturowych i źródłowych. Prowadzone w tym zakresie prace badawcze okazały się bardzo przydatne w procesie dydaktycznym.

Uzupełnienie dla wyżej opisanych prac stanowi publikacja: *Geneza, podstawowe założenia i rozwój ruchu alterglobalistycznego w Polsce*, (2010). Przybliżyłem w niej działalność szeroko pojętych ruchów antyglobalistycznych oraz ich roli, miejsca i znaczenia w polskiej przestrzeni społeczno-politycznej w kontekście postępującej globalizacji, jednocześnie wskazując na związane z tym implikacje. Ten nurt badawczy ostatecznie porzuciłem, ale z perspektywy czasu mogę stwierdzić, że problem badawczy jest niezwykle interesujący, a dekada doświadczeń potwierdza, że opisane w artykule procesy nie straciły na aktualności i prawdopodobne jest, że do tego obszaru badawczego w przyszłości powrócę.

Podejmowane w opisanych artykułach kwestie, pomimo że bezpośrednio dotyczą polityki społecznej, to w istocie rzeczy pozostają komplementarne dla działalności samorządu terytorialnego, choćby przez pryzmat przepisów poszczególnych ustaw samorządowych dotyczących podejmowanych w tym zakresie działań przez jednostki samorządu terytorialnego, określonych jako zadania własne (art. 7 ust. 1 pkt 6, 6a, 16, 19 u.s.g., art. 4 ust. 1 pkt 3, 3a, 4, 22 u.s.p., art. 4 ust. 1 pkt 4, 4a, 5 u.s.w.).

Ostatni obszar moich zainteresowań dotyczy polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa. Polityka zagraniczna – jako jedna z subdyscyplin politologii – interesuje mnie niezmiennie od czasów studiów. Z inspiracji Pana Profesora Stanisława Parzymiesa podjąłem się analizy polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej, czego efektem były dwa artykuły:

- *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej – geneza, rozwój i jej znaczenie dla współczesnej Europy. 1945 – 1970: od idei „wolnego świata” po Europejską Współpracę Polityczną;*
- *Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Unii Europejskiej – geneza, rozwój i jej znaczenie dla współczesnej Europy. 1970 – 1992: od powołania Europejskiej Współpracy Politycznej po Traktat z Maastricht.*

Zasadniczym celem tych publikacji było przedstawienie współczesnego systemu bezpieczeństwa Unii Europejskiej oraz współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej w zakresie polityki zagranicznej i jej instytucjonalnej formy, a także znaczenia, jakie odgrywa w kształtowaniu się współczesnych stosunków międzynarodowych. Zainspirowany podjętym tematem, podjąłem się również przeanalizowania prawnomiędzynarodowego dorobku ONZ dotyczącego bezpośrednio kwestii zapobiegania i zwalczania terroryzmu międzynarodowego, co zawarłem w artykule: *Konwencje i protokoły ONZ jako element zapobiegania i zwalczania terroryzmu międzynarodowego*, (2012). Analiza poprzedzona została zupełną kwerendą źródeł prawa międzynarodowego dotyczącego omawianego zagadnienia.

Dopełnienie mojego dorobku w zakresie polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa stanowią dwa artykuły, których byłem współautorem, a dotyczyły najbardziej aktualnych problemów europejskich. Zostały one napisane w języku niemieckim oraz angielskim. Są to:

- *Großbritannien und gemeinsame Auslands – und Sicherheitspolitik der EU. Entstehungsgeschichte, aktueller Zustand und Zukunft inklusive Brexit*, (2018);
- *Energiewende and its Implications for Germany's Energy Security*, (2019).

Inspirację dla pierwszego z wymienionych artykułów stanowiło referendum w sprawie Brexitu, którego bezpośrednim skutkiem ma być wystąpienie Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej. Ten fakt przesądził o podjęciu rozważań nad konsekwencją omawianej sytuacji. Po przeprowadzonej analizie – wraz ze współtwórcami artykułu – oceniłem, że naturalną konsekwencją Brexitu będzie konieczność dokonania rewizji dotychczasowej Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej i dostosowania jej do sytuacji, w której zabraknie finansowego oraz militarnego wkładu Zjednoczonego Królestwa. Osłabiona Unia może bowiem odgrywać mniej istotną rolę w polityce regionalnej i globalnej, a także całkowicie utraci wątpliwą zdolność do rozwiązywania zagrożeń bezpieczeństwa w swoim sąsiedztwie.

Drugi z artykułów, dotyczący niemieckiej polityki energetycznej, jest z kolei efektem ożywionej dyskusji akademickiej, którą prowadziłem z partnerami z innych uczelni. Do zajęcia się tą problematyką zainspirowała nas debata o polityce energetycznej Polski oraz tematyka zanieczyszczonego powietrza, stanowiąca również przedmiot obrad Pierwszego Kongresu Czystego Powietrza, który odbył się w marcu 2018 r. w Warszawie. Dlatego też wspólnie postanowiliśmy przyjrzeć się rozwiązaniom przyjętym przez naszego zachodniego sąsiada.

Przedstawione publikacje z zakresu polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa okazały się dla mnie pomocne zarówno w dydaktyce jak i sferze badawczej. Głównie dotyczy to spraw związanych z bezpieczeństwem wspólnot lokalnych oraz polityką regionalną prowadzoną przez władze samorządowe na poziomie województwa.

Pełna lista publikacji, uporządkowana w sposób chronologiczny, znajduje się w wykazie, stanowiącym integralną część wniosku.

W ramach prowadzonej działalności naukowej brałem również udział w projektach badawczych. W pierwszej kolejności chciałbym wskazać na projekt bezpośrednio związany ze wskazanym osiągnięciem naukowym, którego byłem kierownikiem oraz jednym z wykonawców. Jego tytuł to: *Analiza politologiczna, prawna i ekonomiczna procesu likwidacji najniższej jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie procedury delegalizacji ustawowej Gminy Ostrowice (woj. zachodniopomorskie)*. Projekt ten był realizowany w okresie 1 października 2018 r. – 31 stycznia 2019 r., przy wykorzystaniu środków statutowych, które pozyskałem w wyniku ogłoszonego postępowania konkursowego (nr projektu: BAD_WRO/VII/01/2018). Badanie obejmowało obszar politologiczny, ekonomiczny, społeczny i prawny przebiegu procedury likwidacji gminy. W projekcie wykorzystano technikę desk research (raporty Regionalnej Izby Obrachunkowej w Szczecinie, sprawozdania finansowe, artykuły w prasie, analiza dokumentacji strategicznej gminy, uchwalonych programów naprawczych, ect.), badania ankietowe obejmujące: analizę procesu likwidacji gminy w ocenie mieszkańców (wywiad terenowy); (CATI i CAWI) – aspekt społeczny, ekonomiczny; oraz badania jakościowe (grupa focusowa), na które składały się wywiady z przedstawicielami likwidowanej jednostki samorządu terytorialnego i lokalnymi interesariuszami.

Kolejny z podjętych przeze mnie projektów badawczych dotyczył postrzegania patriotyzmu przez mieszkańców Wrocławia (tytuł projektu: *Patriotyzm lokalny na przykładzie badań mieszkańców Stolicy Dolnego Śląska*), a jego podstawowym celem było dokonanie oceny, czy istnieje bezpośredni związek pomiędzy patriotyzmem lokalnym a pojęciem patriotyzmu rozumianym w sposób „tradycyjny”. Inicjatywa przeprowadzenia tych badań była m.in. wynikiem prowadzonych zajęć ze studentami, a także moich zainteresowań. Badania te przeprowadzone zostały w 2017 r. na reprezentatywnej grupie respondentów (mieszkańców Wrocławia).

Podzielone zostały na dwie części, z których pierwsza posłużyła uzyskaniu odpowiedzi na podstawowe pytanie: jak ankietowani postrzegają patriotyzm, czym dla nich on jest i czy uważają się za patriotów? W drugiej natomiast części ciężar badań skierowany został na określenie patriotyzmu lokalnego. Uzyskane wyniki badań zestawilem i porównałem z innymi badaniami przeprowadzonymi przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z Polską Grupą Wydawniczą Polskapersse Sp. z o.o., oraz przez Centrum Badania Opinii Społecznej. Wymiernym wynikiem przeprowadzonych badań było ich opublikowanie w czasopiśmie naukowym oraz przedstawienie na wystąpieniu konferencyjnym w Iwoniczu Zdroju, gdzie wygłosiłem referat pt.: *Patriotyzm lokalny w Polsce*. Była to Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Oblicza patriotyzmu w Polsce i na świecie – historia i współczesność” i wzięli w niej udział naukowcy oraz praktycy różnych dyscyplin: m.in. specjaliści z obszaru socjologii, zarządzania, ekonomii, transportu, prawa, administracji, bezpieczeństwa. Reprezentowali oni ośrodki naukowe z: Bydgoszczy, Kielc, Krosna, Lublina, Lwowa, Łodzi, Mińska, Poznania, Prešová, Rzeszowa, Radomia, Tarnowa, Warszawy i Wrocławia. Jako członek Karpackiego Towarzystwa Naukowego i Oświatowego, współorganizatora konferencji, byłem w jej Komitecie organizacyjnym. Tematyka konferencji pozostawała w ścisłym związku z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora uczestniczyłem bezpośrednio w pracach związanych z organizacją dwóch konferencji. Poza opisaną wyżej pełniłem również funkcję członka Komitetu Naukowego w ogólnopolskiej konferencji „Samorząd terytorialny – dorobek i perspektyw”, zorganizowanej w Jaśle, na Wydziale Zamiejscowym AHE w Łodzi. Temat konferencji był bezpośrednio powiązany z dobiegającą końca siódmą kadencją rad gmin oraz piątą kadencją rad powiatów i sejmików wojewódzkich, co stanowiło doskonałą okazję do podsumowania zarówno dorobku ostatniej kadencji, jak i doświadczeń i zmian zachodzących w samorządzie terytorialnym od początku transformacji ustrojowej, a także podjęcia naukowej refleksji i debaty nad nowymi rozwiązaniami ustrojowymi i organizacyjnymi oraz kierunkami rozwoju polskiego samorządu. Poza przedstawicielami świata nauki (politologii, administracji, prawa, ekonomii, historii), udział w wydarzeniu wzięli również reprezentanci organów jednostek samorządu terytorialnego, przedstawiciele mediów, studenci oraz inne zaproszone osoby. Temat zgłoszonego przeze mnie referatu brzmiał: „Województwo samorządowe w systemie ustrojowym państwa. Dwadzieścia lat doświadczeń” i stanowił podsumowanie – często z wykorzystaniem konstruktywnej krytyki – dotychczasowej działalności polskich regionów. W bieżącym roku zostanie on opublikowany, jako rozdział w monografii.

W przypadku pozostałych konferencji mój udział sprowadzał się do czynnego lub biernego uczestnictwa. W tym miejscu opis swojego udziału ograniczę do wskazania konferencji,

w których brałem czynny udział. W pierwszej kolejności – odstępując od porządku chronologicznego – chciałbym wskazać na referat *Państwo a samorząd terytorialny – polityczne i prawne aspekty*, wygłoszony na konferencji pt. „Samorząd terytorialny w poszukiwaniu nowego modelu zarządzania publicznego?”, organizowanej przez *Ośrodek Badań Samorządowych w Toruniu* oraz redakcję *The Polish Political Science Yearbook*. Konferencja ta miała miejsce w Bydgoszczy 15 maja 2018 r. Wygłoszony przeze mnie referat był ściśle związany z przedmiotem moich badań naukowych i wywołał ciekawą oraz merytoryczną dyskusję dotyczącą racjonalnych rozwiązań dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem czynników politologicznych oraz ekonomicznych.

Uczestniczyłem również w konferencjach połączonych z panelem dyskusyjnym, organizowanych przez Uniwersytet Zielonogórski. Temat pierwszej konferencji to: „Samorząd miasta na prawach powiatu. Struktury, aktorzy, działanie”. Tematyka obrad dotyczyła bezpośrednio samorządu powiatowego, przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań oraz ich konsekwencji. Obrady kończył panel dyskusyjny poświęcony zasadności przyjętych rozwiązań oraz propozycji (konieczności dokonania) zmian ustawowych w tym zakresie. Udział w tej konferencji oceniam wysoko ze względu na spotkanie i możliwość wymiany doświadczeń z Januszem Kubickim, Prezydentem Zielonej Góry. Miasta, które 1 stycznia 2015 r. połączyło się z gminą, co samo w sobie stanowiło ciekawy problem badawczy. Podczas tej konferencji wygłosiłem referat o *dochodach, wydatkach oraz wynikach budżetowych miast na prawach powiatu*. Referat ten stał się okazją do podjęcia merytorycznej dyskusji dotyczącej organizacji systemu samorządu terytorialnego w Polsce. Druga z konferencji dotyczyła bezpośrednio współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi w aspekcie społecznym, normatywnym, ekonomicznym i organizacyjnym. W trakcie tej konferencji wygłosiłem referat poświęcony współpracy Wrocławia z organizacjami pozarządowymi, jej uwarunkowań oraz korzyści stron, a przede wszystkim świadczeniobiorców z przyjętych rozwiązań (temat referatu: *Kooperacja jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi na przykładzie Miasta Wrocław. Wybrane aspekty*).

Inne konferencje, w których uczestniczyłem, związane były bezpośrednio z moimi pozostałymi zainteresowaniami z dyscypliny nauki o polityce i dotyczyły w szczególności polityki społecznej. Na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Dzieci i młodzież w obliczu zagrożenia patologiami społecznymi. Wychowanie-Profilaktyka-Terapia” wygłosiłem referat *Rola organizacji pozarządowych w kształtowaniu polityki społecznej oraz w przeciwdziałaniu patologiom społecznym*.

Pełna lista wystąpień konferencyjnych, uporządkowana w sposób chronologiczny, znajduje się w załączonym wykazie.

6. INFORMACJE O OSIĄGNIĘCIACH DYDAKTYCZNYCH I ORGANIZACYJNYCH, A TAKŻE O:

- sprawowanej opiece naukowej nad studentami, doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora, z wykazem przewodu doktorskiego,
- współpracy z instytucjami lub organizacjami będącymi zgodnie z postanowieniami ich statutów towarzystwami naukowymi
- odbytych stażach w krajowych lub zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich,
- działalności popularyzującej naukę.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora podjąłem współpracę z Wyższą Szkołą Zarządzania i Finansów we Wrocławiu. Z początkiem września 2009 r. zostałem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, w Katedrze Procesów Społecznych na Wydziale Humanistycznym. Rok później podjąłem również zatrudnienie (w ramach tzw. drugiego etatu) w Grudziądzkiej Szkole Wyższej w Grudziądzu, które ustało w grudniu 2013 r. Natomiast od 1 października 2015 r. pracuję w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu (30 września 2018 r. przestałem być pracownikiem AHE w Łodzi). Naturalną konsekwencją zatrudnienia w szkolnictwie wyższym było podjęcie przeze mnie działalności dydaktycznej.

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia naukowego prowadziłem zajęcia w szkole policealnej (studium PR i doradztwa personalnego) oraz – jako uczestnik studiów doktoranckich – ze studentami na kierunku *politologia* na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego. W dydaktyce nieocenione okazały się różne kwalifikacje. W toku pracy zawodowej uzyskałem ponad dwadzieścia różnych certyfikatów potwierdzających uzyskaną wiedzę i umiejętności z różnych obszarów kompetencyjnych. Wiedza i umiejętności zdobyte w pracy korporacyjnej okazały się niezwykle pomocne w prowadzeniu zajęć ze studentami, przede wszystkim ze względu na możliwość wykorzystania zdobytego doświadczenia praktycznego. Już podczas pracy na uczelni ukończyłem kurs dla dydaktyków z prowadzenia zajęć metodą projektową (2010) oraz kurs dla dydaktyków platformy internetowej Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego (2011). Moja aktywność dydaktyczna w pracy na uczelni sprowadza się do kilku obszarów: prowadzenia zajęć z przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych w formach: tradycyjnej (wykład i ćwiczenia lub konwersatoria); metodą projektową; kursu e-learningowego. W pracy dydaktycznej staram się – w różnym zakresie – stosować elementy systemu dydaktyki progresywnej oraz współczesnej. Podczas zatrudnienia w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi działalność dydaktyczna w głównej mierze sprowadzała się do

KOIMAN

prowadzenia przedmiotów z obszaru moich zainteresowań badawczych, m.in.: Administracja publiczna, Samorząd i polityka lokalna, System polityczny RP, Polityka społeczna i gospodarcza oraz Fundusze europejskie i Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa UE. Dużą satysfakcją, a także możliwość osobistego rozwoju zapewniło mi prowadzenie seminariów: dyplomowego i magisterskiego. Przez cały okres zatrudnienia w AHE w Łodzi byłem promotorem prac 43 studentów na studiach I stopnia oraz 115 prac na studiach magisterskich, a także recenzentem (odpowiednio: 36 i 45 prac studentów). Zdecydowana większość prac bezpośrednio związana była z obszarem politologii i administracji publicznej. W okresie zatrudnienia w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu podtrzymuję dotychczasowy zakres działalności dydaktycznej i prowadzę zajęcia z przedmiotów: Administracja publiczna, Samorząd i polityka lokalna, Samorząd lokalny i bezpieczeństwo wspólnot lokalnych, Prawo samorządu terytorialnego, Ustrojowe prawo administracyjne, Polityka społeczna i gospodarcza, Bezpieczeństwo społeczne oraz seminarium dyplomowe. Do chwili obecnej w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu wypromowałem 51 licencjuszy oraz sporządziłem 91 recenzji. Wszystkie wyżej wymienione zajęcia prowadzę w oparciu o autorskie, samodzielnie przygotowane programy obejmujące część wykładową i ćwiczeniową, przy których tworzeniu wykorzystałem również swój dotychczasowy dorobek naukowy. Część z nich powstała z wykorzystaniem środków pomocowych UE, uzyskanych w procedurze konkursowej przez Wyższą Szkołę Bankową we Wrocławiu. Przygotowując te materiały, starałem się dochować najwyższych standardów merytorycznych i metodologicznych, wykorzystując różne dostępne źródła (dlatego też materiały te są obszernie i mieszczą się w przedziale 200-300 stron). Ich uzupełnienie stanowią dodatkowe tematyczne case study. Zawsze starałem się służyć pomocą studentom na każdym etapie procesu kształcenia oraz w kwestiach organizacyjnych, m.in. jako opiekun praktyk zawodowych (zarówno w AHE w Łodzi, jak i w WSB we Wrocławiu), pomagając w ich wyborze oraz w kontaktach z instytucjami. Było to możliwe ze względu na nawiązane i utrzymywane związki z otoczeniem biznesowym.

Jako docenienie moich kompetencji dydaktycznych oraz naukowych postrzegam powołanie mnie – na mocy uchwały nr 46/2018 Rady Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu z dnia 29 listopada 2018 r. – na promotora pomocniczego rozprawy doktorskiej mgr. Marka Długozimy. Temat zatwierdzonej dysertacji brzmi: *Dostępność i wykorzystanie środków z Unii Europejskiej w gminach w Polsce i Niemczech w latach 2014-2017 (studium porównawcze)*. Głęboko wierzę, że moja wiedza i umiejętności okażą się dla doktoranta pomocne i będzie je mógł wykorzystać w pracy.

Jako wykładowca WSB we Wrocławiu podlegam stałej ocenie pracowniczej oraz ocenie prowadzenia zajęć dydaktycznych przez studentów (za każdy semestr). Uzyskuję bardzo dobre

wyniki ocen, co zdaje się wskazywać, że przyjęty przeze mnie sposób prowadzenia zajęć jest właściwy i – co najważniejsze – doceniany przez studentów. Znajduje to potwierdzenie w wysokich ocenach w ankietach ewaluacyjnych i dwóch kolejnych nagrodach, jakie w latach 2017 i 2018 otrzymałem z tego tytułu w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu.

Bardzo wysoko cenię sobie współpracę ze studentami, traktując ich jako młodszych partnerów naukowych. Wspólnie zainicjowaliśmy działania na rzecz zawiązania Koła Naukowego Prawa WSB we Wrocławiu. Staralem się być pomocnym w formułowaniu założeń programowych, organizacji jego struktury oraz podjęcia pierwszych samodzielnych działań w 2018 r. Z uwagi jednak na fakt, że niedługo później powierzone zostały mi nowe obowiązki, zadania koordynacyjne przekazałem innemu pracownikowi. Wymiernym efektem działalności koła była organizacja konferencji tematycznej „Mediacje w postępowaniu administracyjnym i sądowym”, połączonej z panelem dyskusyjnym, z udziałem wielu zaproszonych gości. Została ona zorganizowana pod patronatem m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich, Wojewody Dolnośląskiego, Prezesa Sądu Okręgowego we Wrocławiu, Naczelnej Rady Adwokackiej, O-media Instytut Komunikacji. Aktualnie – m.in. z racji pełnionej funkcji – wspieram działalność wszystkich kół naukowych, a także samorządu studenckiego w inny, zinstytucjonalizowany sposób.

Jak już wcześniej wspomniałem, w swojej pracy dydaktycznej wykorzystywałem różne narzędzia promujące uczelnie i kształcenie. W ostatnim czasie byłem zaangażowany we współorganizację szkoleń oraz warsztatów dla studentów i uczniów szkół ponadpodstawowych. Były one prowadzone w ramach autorskiego projektu współpracy WSB we Wrocławiu ze szkołami średnimi z całego Dolnego Śląska przy wsparciu i współuczestnictwie Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Wrocław oraz Marszałka Województwa Dolnośląskiego. Zajęcia te odbywają się cyklicznie i mają na celu rozwój uczniów w zakresie zdobywania wiedzy i umiejętności z zakresu szeroko rozumianej przedsiębiorczości, komunikacji i zarządzania.

W szerokim również stopniu angażowałem się w promocję uczelni i samego procesu kształcenia w szkolnictwie wyższym, m.in. poprzez tworzenie materiałów informacyjnych, uczestniczenie w prezentacjach, targach oraz podejmując inne działania marketingowe.

Poza pracą naukową oraz działalnością dydaktyczną dużą satysfakcję sprawia mi aktywność organizacyjna. W początkowym okresie zatrudnienia w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi pozostawałem również w stosunku pracy poza uczelnią, gdzie pełniłem różne funkcje kierownicze i zajmowałem stanowiska zarządcze. Istotny był m.in. fakt, że w 2010 r. podjąłem pracę zawodową w firmie zajmującej się doradztwem i pozyskiwaniem funduszy Unii Europejskiej. Nowe wyzwanie zawodowe i podejmowane w tym zakresie czynności sprawiły, że uzyskałem praktyczną wiedzę pozwalającą na podjęcie w przyszłości aktywnego działania na

rzecz pozyskania środków pomocowych UE przez uczelnię, jak i na wykorzystanie jej w procesie szkolenia pracowników, czy – o czym była mowa wyżej – prowadzenie zajęć ze studentami, w oparciu o umiejętności praktyczne.

W październiku 2012 r., decyzją Rektora AHE w Łodzi, zostałem powołany na funkcję Prodziekana kierunku politologia. Równocześnie zostałem członkiem Wydziałowej Komisji do Spraw Weryfikacji Efektów Kształcenia, współtworząc zasady jej organizacji i działania. W tym samym okresie aktywnie uczestniczyłem we wdrożeniu Krajowych Ram Kwalifikacji na Wydziale Humanistycznym AHE w Łodzi. Przejmując funkcję Prodziekana – m.in. z uwagi na zmiany w zakresie systemu kształcenia związanego bezpośrednio z obowiązywaniem Krajowych Ram Kwalifikacji – podjąłem szerokie działania na rzecz zmiany programu kształcenia na kierunku politologia. Stworzony i funkcjonujący program uzyskał pozytywną ocenę Polskiej Komisji Akredytacyjnej podczas kontroli kierunku w 2013 r., co znalazło odzwierciedlenie w raporcie Zespołu Oceniającego (BPKA-ZS/410/6/13). Aktywnie uczestniczyłem też w przygotowaniu do kontroli Wydziału Humanistycznego AHE w Łodzi, który również uzyskał w 2015 r. pozytywną opinię PKA. W tym okresie – jako Prodziekan – byłem także odpowiedzialny za przygotowanie wniosku o uruchomienie kierunku politologia na Wydziale Zamiejscowym AHE w Jasle. Złożony wniosek oceniony został pozytywnie, w związku z czym uczelnia mogła rozpocząć kształcenie młodych politologów. Za wyżej opisaną działalność organizacyjną otrzymałem nagrodę i list gratulacyjny Rektora AHE w Łodzi. Chciałbym w tym miejscu podkreślić, że byłem również bezpośrednio zaangażowany w tworzenie nowych specjalności, w części realizowanych z instytucjami zewnętrznymi. W latach 2011-2015 byłem członkiem Senatu Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, co umożliwiło mi zrozumienie wielu spraw związanych z funkcjonowaniem uczelni wyższej oraz zdobycie nowego doświadczenia. Jednocześnie, jako Prodziekan, aktywnie uczestniczyłem w promocji uczelni, m.in. poprzez kontakt z jednostkami organizacyjnymi Miasta Łódź, organizacjami pozarządowymi, samorządem studenckim. Jak już wcześniej wspominałem, w okresie zatrudnienia w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, byłem zatrudniony w Grudziądzkiej Szkole Wyższej w Grudziądzu (na stanowisku adiunkta; do grudnia 2013 r.) oraz prowadziłem zajęcia (na podstawie umowy cywilno-prawnej) w Wyższej Szkole Zarządzania i Finansów we Wrocławiu aż do czasu jej połączenia z Wyższą Szkołą Bankową we Wrocławiu. W tej uczelni w 2015 r. podjąłem zatrudnienie jako adiunkt, w ramach tzw. drugiego etatu, przejmując jednocześnie funkcję menedżera kierunku Prawo w biznesie oraz kierownika Zespołu Dydaktycznego Prawa. Funkcja menedżera była w tym czasie swoistym novum, w związku ze zmianą struktury organizacyjnej na uczelni, a osoba pełniąca tę funkcję stawała się odpowiedzialna za wszelkie kwestie z nim związane. Oznaczały one wprost przejście wszelkich obowiązków związanych z prowadzeniem

kierunku studiów oraz wynikającą z tego faktu bezpośrednio odpowiedzialność za zgodność kształcenia z wymogami ustawowymi oraz obsadę zajęć dydaktycznych, przy uwzględnieniu wymogów określonych odpowiednimi przepisami. Byłem odpowiedzialny za tworzenie programów kształcenia oraz specjalności.

W tym samym czasie władze uczelni powierzyły mi również koordynację prac związanych ze sporządzeniem dokumentacji w celu uzyskania pozwolenia na kształcenie na kierunku: prawo jednolite studia magisterskie. Podjęte działania okazały się skuteczne i od roku akademickiego 2016/2017 Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu rozpoczęła kształcenie na tym kierunku, a mnie powierzono funkcję jego menedżera.

Pełniąc funkcję menedżera, byłem także odpowiedzialny za rozwój oraz promocję tych kierunków m.in. poprzez działania realizowane we współpracy z Działem Marketingu. Jako menedżer z ramienia uczelni nawiązałem kontakt z wyselekcjonowanymi przedstawicielami środowiska biznesowego, instytucjami otoczenia biznesu, interesariuszami zewnętrznymi oraz organizacjami, które zostały zaproszone do współpracy z uczelnią w ramach struktury, jaką jest Rada Biznesu, stanowiąca opiniotwórczą strukturę składającą się z przedstawicieli instytucji o znaczącym udziale w życiu gospodarczym regionu i kraju. Jej celem jest czuwanie nad praktycznym wymiarem kształcenia i przebiegu studiów prawniczych w WSB we Wrocławiu. Moim zadaniem jako menedżera kierunków była aktywna współpraca z członkami Rady Biznesu oraz inicjowanie wspólnych działań adresowanych do studentów i środowiska akademickiego uczelni, takich jak: spotkania z praktykami branży, wizyty studyjne, gościnne wykłady. W wymiarze promocyjnym dla kierunków studiów współpracowałem z Działem Marketingu, inicjując zaangażowanie uczelni w charakterze partnera, współorganizatora, gospodarza lub patrona merytorycznego w wydarzenia branżowe i naukowe, które przedstawiały wartości istotne dla środowiska akademickiego WSB we Wrocławiu. Byłem i do tej pory pozostaję w gronie ekspertów medialnych uczelni, pozostając do dyspozycji dziennikarzy poszukujących komentarzy eksperckich w obszarach pokrywających się z moją aktywnością zawodową i zainteresowaniami naukowymi. Jako menedżer znający kadrę dydaktyczną rozwijanych przeze mnie kierunków studiów oraz pozostający w kontakcie z zewnętrznymi ekspertami branżowymi, wspierałem aktywność uczelni w mediach. Od 2018 r. jestem kierownikiem studiów podyplomowych menedżersko-prawnych. Ofertę kształcenia na tych studiach przygotowałem samodzielnie, w oparciu o przeprowadzone konsultacje z absolwentami studiów I i II stopnia.

Dotychczasowe zatrudnienie w szkolnictwie wyższym oraz pełnione na uczelniach funkcje, a także doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią sprawiły, że władze Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu zaproponowały mi w 2018 r. objęcie funkcji Dziekana Wydziału Finansów i Zarządzania. Poczytuję to jako duże wyróżnienie, ale także ogromną

odpowiedzialność. Jako Dziekan odpowiadam za działalność dydaktyczną prowadzoną na Wydziale. Sprawuję nadzór nad działalnością komórek organizacyjnych. Ponadto do moich obowiązków należy m.in. zagwarantowanie właściwego funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia, kierowanie wydziałem, sprawowanie nadzoru nad działalnością komórek organizacyjnych wydziału, określanie szczegółowego zakresu obowiązków dydaktycznych i organizacyjnych nauczyciela akademickiego oraz inne zadania określone w ustawie lub w statucie. Jako Dziekan przewodniczę i kieruję pracami Rady Wydziału, procedującej m.in. czynności związane z otwieraniem przewodów doktorskich oraz nadawaniem stopnia doktora w obszarze nauk społecznych, w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie ekonomia, a także podejmującej inne decyzje w tym dotyczące kierunków rozwoju, uchwalania programów kształcenia oraz inne, wynikające ze statutu.

Z uwagi na wejście w życie ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. 2018 poz. 1668) włączony zostałem do zespołu, którego zadaniem jest wprowadzenie nowego statutu uczelni oraz opracowanie wewnętrznych dokumentów organizacyjnych uczelni. Jako pracownik Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu angażuję się w różne projekty, w tym działalność podejmowaną na rzecz studentów, bardzo często przy ich aktywnym współudziale, jak np. w organizację konferencji czy spotkań tematycznych. Wykorzystując wcześniej zdobyte doświadczenie, przy niewymiernym współudziale oraz podejmowanych działaniach Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, jestem zaangażowany w różne inicjatywy, których głównym celem jest możliwość praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy, uzyskanych umiejętności oraz nabytych kompetencji społecznych przez studentów i absolwentów. W tym miejscu chciałbym w szczególności wskazać współpracę podejmowaną z instytucjami wsparcia, jak np. Dolnośląska Izba Rzemieślnicza czy Zachodnia Izba Gospodarcza. Jako zastępca dyrektora Instytutu Nauk Społeczno-Humanistycznych Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu aktywnie uczestniczę w pracach Zespołu Badawczego Innowacje Finansowe, poddając analizie finansowy aspekt funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego.

W pracy w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu wykorzystuję również dotychczasowe doświadczenie w zakresie projektów realizowanych z wykorzystaniem środków pomocowych Unii Europejskiej

Dotychczas brałem bezpośredni udział w realizacji trzech projektów. W okresie 01.10.2016 r. - 31.10.2017 r Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu realizowała na kierunku Prawo w Biznesie, projekt pt. „Staże na kierunku Prawo w Biznesie drogą do praktyki zawodowej dla studentów Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu” (POWR.03.01.00-00-S316/15), którego głównym celem był wzrost praktycznych kompetencji oczekiwanych przez rynek pracy u 80

studentów kierunku Prawo w Biznesie. W okresie realizacji projektu prowadziłem konsultacje z pracodawcami w ramach Rady Programowej przy dopracowywaniu programu staży, aktualizacji bazy firm na potrzeby realizacji ww. projektu. W wyniku konsultacji został zaktualizowany program staży składający się z części obowiązkowej i specjalistycznej – moduły do wyboru w zależności od specyfiki firmy, jak również została pozytywnie zaopiniowana i rozszerzona baza firm, które wyraziły zgodę na organizację praktyk i staży dla studentów. W styczniu i lutym 2018 r. brałem czynny udział w tworzeniu koncepcji projektów składanych w ramach konkursu na „Studia dualne” ogłoszonego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (nr POWR.03.01.00-IP.08-00-DUO/18). Budowanie koncepcji obejmowało m.in. cykl spotkań pracowników uczelni (włączonych bezpośrednio w proces kształcenia) oraz przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego. Ich celem było przygotowanie ram prowadzenia studiów dualnych o profilu praktycznym w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu na kierunkach: Finanse i Rachunkowość, Zarządzanie, Logistyka, Logistyka Inżynierska, Turystyka i Rekreacja, Inżynieria Zarządzania, Informatyka. Bezpośrednio uczestniczyłem w przygotowaniu założeń studiów dualnych obejmujących proces modyfikacji programów kształcenia na poszczególnych kierunkach (przygotowanie skryptów, zakup sprzętu i oprogramowania), rekrutację oraz organizację zajęć w uczelni oraz staży w firmach zgodnych z Zaleceniami Rady Unii Europejskiej z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ram jakości staży (2014/C 88/01). Efektem tej współpracy było przyznanie Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu dofinansowania na realizację wyżej wymienionych projektów.

Termin realizacji większości tych projektów rozpoczyna się z początkiem kwietnia 2019 r. Aktualnie, jako Dziekan Wydziału Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu, jestem jedną z osób przygotowujących uczelnię do ich realizacji. We współpracy z menedżerami kierunków oraz menedżerem odpowiedzialnym za realizację projektów na studia dualne w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu, wspieram projekt merytorycznie, m.in. w kwestii organizacji i realizacji procesu dydaktycznego, w tym planowania zajęć, tj. przygotowania siatek zajęć pod kątem kształcenia dualnego, wskazania przedmiotów do realizacji w firmach, przygotowania kart przedmiotów, opracowania warunków zaliczenia przedmiotów realizowanych w firmach, przygotowania i prowadzenia dokumentacji czy współpracy z pracodawcami biorącymi udział w projektach.

W okresie maj-październik 2018 r. uczestniczyłem w pracach związanych z przygotowaniem wniosku Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu o dofinansowanie projektu w ramach konkursu nr POWR.03.05.00-IP.08-00-PZ2/18 na Zintegrowane Programy Uczelni (Ścieżka II). Ostatecznie wypracowana została koncepcja projekt pt. „*Nowoczesna Uczelnia będąca liderem wysokiej jakości kształcenia na potrzeby rynku pracy*”, która została oceniona

pozytywnie. Realizacja projektu obejmująca takie kierunki jak: Finanse i Rachunkowość, Zarządzanie, Prawo w Biznesie, Bezpieczeństwo Wewnętrzne, Administracja i Bezpieczeństwo Wewnętrzne, Filologia Angielska rozpocznie się 01.05.2019 r. i będzie trwać do 30.04.2023 r. Zintegrowany Program Uczelni obejmować będzie m.in.:

- wzrost jakości kształcenia i badań naukowych;
- wzrost dostosowania procesu kształcenia dzięki realizacji wspólnie z pracodawcami programów kształcenia na kierunkach najchętniej wybieranych przez studentów i funkcjonujących na uczelni od dłuższego czasu, po których można dostać pracę w sektorze BPO/SSC;
- wzrost poziomu kompetencji u studentów pozyskiwanych w trakcie studiów przydatnych na rynku pracy przez udział w płatnych stażach;
- wzrost kompetencji u dydaktyków, kadry administracyjnej i zarządzającej poprzez udział w szkoleniach;
- wzrost potencjału WSB do świadczenia wysokiej jakości obsługi procesu dydaktycznego i toku studiów przez informatyzację narzędzi zarządzania uczelnią (m.in. dostosowanie systemów IT do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, budowa Extranetu 3.0, zakup oprogramowania do elektronicznego obiegu dokumentów i do obsługi toku studiów).

Na bazie zdobytego doświadczenia w obszarze, udzielam również wsparcia merytorycznego, poprzez opiniowanie możliwości aplikowania o pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej, burmistrzowi prężnie rozwijającej się podwrocławskiej gminy Trzebnica.

Poza pracą naukową, dydaktyczną i organizacyjną, uczestniczę aktywnie w życiu społeczno-politycznym. Od kilku lat działam na rzecz Karpackiego Towarzystwa Naukowego i Oświatowego (KRS: 0000474085). Jestem jednym z jego członków-założycieli. Działalność KTNiO została podjęta z dniem 23 czerwca 2013 r. i obejmuje wykonywanie zadań w zakresie m.in. prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych oraz nauk przyrodniczych i technicznych; wychowania, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; dokumentowania historii; podtrzymywania tradycji narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej. Jej wymiernym efektem są liczne publikacje naukowe (jest do nich wolny dostęp w internecie), działania aktywizujące lokalną społeczność, organizowanie konferencji czy eventów. Moje zaangażowanie w działalność stowarzyszenia jest efektem nawiązanej współpracy w okresie pracy naukowej i zawodowej z przedstawicielami społeczności lokalnej, która – co szczególnie ważne – pomimo upływu czasu oraz sporej odległości, trwa nieprzerwanie. Istotny jest przy tym również fakt, że prowadzona

działalność na rzecz stowarzyszenia pozwala mi na realizację niektórych założeń naukowych w ramach realizowanych badań i projektów.

Działalność na rzecz Karpackiego Towarzystwa Naukowego i Oświatowego nie jest jednak jedyną, którą do tej pory podjąłem. Jestem również stałym ekspertem naukowym w ramach działań Rady Fundacji „Instytut Innowacji i Rozwoju Społecznego ANIMAR” (KRS: 0000377993). Podejmowane przeze mnie działania dotyczą przede wszystkim badań, ewaluacji oraz rekomendacji dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej. Dotychczas byłem m.in. konsultantem merytorycznym w ramach:

- ewaluacji zewnętrznej projektu edukacyjnego „Rola Kobiety Liderki w Społeczności Dolnośląskiej Wsi”; Projektodawca: Regionalne Związki Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Legnicy i Jeleniej Górze;
- ewaluacji zewnętrznej projektu edukacyjnego „Edukacja i Rozwój Zawodowy Mieszkańców Dolnośląskiej Wsi – Zwiększamy Szanse Na Rynku Pracy”; Projektodawca: Regionalny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Legnicy.

Jako członek zespołu edukacyjnego prowadziłem również szkolenia z zakresu partycypacji lokalnej oraz lokalnych liderów. Współpracowałem również z zespołami merytorycznymi w zakresie prac badawczo-analitycznych związanych z budową dokumentów strategicznych: Lokalnych Programów Rewitalizacji, Strategii Zrównoważonego Rozwoju.

Od początku swojej pracy dydaktyczno-naukowej podejmuję różnej innej od wcześniej opisanych działania na rzecz popularyzacji nauki. Szczególnie cenię sobie zaangażowanie w prowadzenie czasopisma naukowego „HomoPoliticus” – Rocznik Politologiczny”. Jego współzałożycielem i redaktorem naczelnym był w przeszłości prof. dr hab. Konstanty A. Wojtaszczyk. W 2012 r. funkcję redaktora naczelnego przejął prof. dr hab. Stanisław Parzymies, a mnie powierzono obowiązki sekretarza redakcji oraz z czasem redaktora tematycznego. Tym samym, stałem się odpowiedzialny za koordynację czynności związanych z prowadzeniem czasopisma. Funkcja ta – zupełnie dla mnie nowa – przyniosła mi wiele satysfakcji i rozwinęła posiadane umiejętności oraz kompetencje. Dzięki temu miałem możliwość współpracować ze znanymi w świecie nauki osobami, co w bezpośredni sposób pomogło mi poszerzyć mój horyzont badawczy i okazało się niezmiernie pomocne w dalszej pracy naukowej i organizacyjnej. Funkcję tą pełnię do dnia dzisiejszego. Jestem również współredaktorem i redaktorem tematycznym czasopisma „CEEJME”, wydawanego w języku angielskim, którego treść (Vol. 6, No. 3, September 2018 oraz Vol. 7, No. 1. March 2019) została całkowicie poświęcona tematyce samorządu terytorialnego.

W 2017 r. recenzowałem z kolei publikacje w czasopiśmie „*Central and Eastern European Journal of Management and Economics*” (Vol 6 no 2, 2018); natomiast w roku 2018 byłem recenzentem czasopisma „Zarządzanie Innowacyjne w Gospodarce i Biznesie” (nr 2, 2018).

Poza przedstawionymi wyżej działaniami, podejmuję również inne przedsięwzięcia o charakterze regionalnym i ponadregionalnym, których celem jest wzmocnienie współpracy badawczej Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu z innymi ośrodkami naukowymi. Na obecnym etapie, wraz z Działem Współpracy z Zagranicą, uzgadniam zakres współpracy międzynarodowej pomiędzy Wyższą Szkołą Bankową we Wrocławiu, a National Technical University „Kharkiv Polytechnic Institute”. Jej zasadniczym celem jest rozwój działalności naukowej, prowadzenia badań oraz realizacji mobilności pracowników obu uczelni.

W 2012 r. przebywałem na stażu w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Sieradzu, podczas którego – wraz z innymi pracownikami – tworzyłem konspekty dydaktyczne i badawcze oraz uczestniczyłem w pracach organizacyjnych.

W 2018 r. odbyłem natomiast staż zagraniczny w Czechach, na Masaryk University Brno. Staż został podzielony na dwa obszary tematyczne: poznawczo-dydaktyczny oraz studia literaturowe w dyscyplinie nauki polityczne (administracja publiczna). Byłem bezpośrednio zaangażowany w proces kształcenia oraz wymieniałem się doświadczeniami z pracownikami badawczo-naukowymi uczelni.

7. POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ POZANAUKOWA

Bezpośrednio po ukończeniu studiów wyższych rozpocząłem swoją ścieżkę zawodową. Pracowałem w różnych przedsiębiorstwach z branży finansowej, doradczej i usługowej, co pozwoliło mi nabyć szerokie doświadczenie przede wszystkim w zakresie funkcjonowania sektora przedsiębiorstw, a także sektora publicznego. Brałem czynny udział w opracowywaniu dokumentacji na zamówienie organów jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców, ubiegających się o pozyskanie środków pomocowych Unii Europejskiej w ramach Programów Operacyjnych w perspektywie finansowej 2007-2013. Działania te obejmowały m.in.: przygotowywanie wniosków aplikacyjnych o dotacje z UE, sporządzanie analiz wykonywalności projektu, współtworzenie biznesplanów. Ich efektem było uzyskanie dofinansowania na wiele realizowanych projektów dla różnych podmiotów, w tym jednostek samorządu terytorialnego, np.:

- Talex S.A., Utworzenie Centrum IT świadczącego nowoczesne usługi (wartość projektu: 29 252 720,00 zł),

- Fundacja Filmowa SE-MA-FOR, Unowocześnienie procesu produkcji filmowej poprzez zakup nowoczesnego wyposażenia (wartość projektu: 368 922,88 zł),
- Powiat Strzeliński, Przebudowa ciągów komunikacyjnych prowadzących do Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Podstrefa Strzelin oraz strefy aktywności gospodarczej przy ul. Energetyków w Strzelinie (wartość projektu: 5 131 615,40 zł),

Zdobyta praktyka zawodowa, nabyte umiejętności oraz poszerzone kompetencje społeczne okazały się niezwykle pomocne w pełnieniu funkcji administracyjnych na uczelni oraz w prowadzeniu zajęć dydaktycznych.

Komitet Rewizyjny
20 03 2018r.